

Názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny

Zdeněk Dvíže

Bakalářská Práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zdeněk Dviže**
Osobní číslo: **H12023**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny**

Zásady pro vypracování:

Studium odborné literatury z oblasti etnicity a kulturní identity.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti etnicity, kulturní identity a multikultury.
Zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAREŠOVÁ, Ivona. Současná problematika východoasijských menšin v České republice. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2645-7.

BARŠA, Pavel. Politická teorie multikulturalismu. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-020-9.

ERIKSEN, Thomas Hylland: Etnicita a nacionalismus. Praha: Slon, 2012. ISBN: 978-80-7419-053-7.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

TESAŘ, Filip. Etnické konflikty. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-097-9.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

9. prosince 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 9. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25.3.2016

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Dísertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporují-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku etnických a národnostních menšin. V teoretické části jsou definované významné pojmy jako etnicita, kultura či diskriminace. Poté práce stručně seznamuje čtenáře s historií vývoje etnických a národnostních menšin v Českých zemích od roku 1918 do současnosti. Praktická část se zabývá názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny a snaží se zjistit, co tyto názory nejvíce ovlivňuje.

Klíčová slova: etnická skupina, národnostní menšina, etnicita, ethnocentrismus, kulturní identita

ABSTRACT

Bachelor's thesis focuses on the issue of ethnic and national minorities. In the theoretical part are defined important concepts such as ethnicity, culture, or discrimination. Then the bachelor's thesis briefly introduces the reader with the history of the development of ethnic and national minorities in the Czech lands from 1918 to the present. The practical part deals with the opinions of the inhabitants of Opava region on ethnic and national minorities and trying to find out what these views most affects.

Keywords: ethnic group, ethnic minority group, ethnicity, ethnocentrism, cultural identity

Poděkování

Děkuji vedoucí mé práce, paní PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D., za její odborné vedení a cenné rady, které mi vždy ochotně poskytovala. Dále děkuji své rodině a blízkým přátelům za podporu během celé doby mého studia.

Motto

Lidé se často nenávidí, protože se obávají druhých lidí, obávají se druhých, protože je neznají, neznají je, protože spolu nekomunikují, nekomunikují spolu, protože jsou odděleni.

Martin Luther King

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 ZÁKLADNÍ POJMY Z PROBLEMATIKY ETNICKÝCH A NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN	10
1.1 ETNICITA.....	11
1.2 KULTURNÍ IDENTITA.....	12
2 PROBLEMATIKA SOUŽITÍ MAJORITY A MINORIT	13
2.1 STEREOTYPY.....	14
2.2 PŘEDSUDKY.....	15
2.2.1 Redukce předsudků.....	16
2.3 RASISMUS.....	17
2.4 DISKRIMINACE.....	18
3 HISTORIE ETNICKÝCH A NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN V ČESKÝCH ZEMÍCH	20
3.1 LÉTA 1918 – 1945.....	21
3.1.1 Protektorát Čechy a Morava.....	22
3.2 LÉTA 1946-1989.....	22
3.3 MENŠINY V ČR PO ROCE 1989.....	25
3.4 STRUČNÁ HISTORIE MENŠIN NA ÚZEMÍ SLEZSKA.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	30
4.1 STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO CÍLE.....	30
4.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	30
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	31
4.4 VÝZKUMNÁ METODA.....	31
5 INTERPRETACE DAT	32
6 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	45
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	54
SEZNAM GRAFŮ	55
SEZNAM TABULEK	56
SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

Hlavním tématem této bakalářské práce jsou etnické a národnostní menšiny. Toto téma je v dnešní době velice aktuální a také často diskutované, a to jak v odborných kruzích, tak i laickou veřejností. Často se také setkáváme s předsudky vůči menšinám, s rasistickým chováním a projevy xenofobie. A důvodem, proč jsme jako zkoumanou oblast, vybrali právě Opavsko, je ten, že se jedná o problémový region, a to nejen dnes, ale i z pohledu historie. Vždy se zde nacházelo velice zajímavé složení obyvatelstva. Před a během 2. světové války žilo na Opavsku velké množství Němců a také Poláků. Po válce byli Němci odsunuti. V dnešních dnech zde žije spousta Romů, Vietnamců a Poláků. Proto si myslíme, že je tato oblast vhodná pro výzkum, který je součástí této práce.

Tato bakalářská práce obsahuje dvě části teoretickou a praktickou. V teoretické části vymezujeme základní pojmy z problematiky etnických a národnostních menšin, jako je etnicita a kulturní identita. Dále se také věnujeme problematice soužití majority a minorit, zde narážíme na pojmy jako předsudek, stereotyp, rasismus a diskriminace. Dále také v teoretické části stručně popisujeme historii menšin na území České republiky od roku 1918 a věnujeme se také historii menšin ve Slezsku, kde se námi zkoumaná oblast Opavsko nachází. Cílem teoretické části této práce je tedy seznámení čtenáře, jak uvádíme výše, s problematikou soužití většinové společnosti a menšin. A přiblížit historii etnických a národnostních menšin na našem území.

Hlavní cílem praktické části je zjistit názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny a to za pomoci dotazníkového šetření v rámci kvantitativního výzkumu, který jsme realizovali mezi obyvateli Opavska. V tomto dotazníkovém šetření se pokusíme zjistit, jaká převládá nálada vůči etnickým a národnostním menšinám, jak jsou tyto menšiny vnímány většinovou společností, a zda v tomto vnímání sehrávají roli předsudky nebo to jak jsou menšiny prezentovány v médiích.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY Z PROBLEMATIKY ETNICKÝCH A NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN

V první kapitole si přiblížíme základní pojmy vztahující se k problematice etnických a národnostních menšina. Rozebereme pojmy jako etnicita, etnocentrismu či kulturní identita, abychom tak mohli lépe porozumět problematice etnických a národnostních menšin. Jako první si uvedeme rozdíl mezi etnickou a národnostní menšinou.

Jako první bych uvedl pojetí etnické menšiny podle Eriksena (2012, s. 199), který ji definuje jako skupinu: „*Která je početně menší než zbytek populace ve společnosti, je politicky nedominantní a je reprodukována jakožto etnická kategorie.*“ V odborné literatuře se také můžeme setkat s pojmy jako etnikum nebo etnická skupina. Obšírněji popsal etnickou skupinu Jandourek (2012, s. 258), který jí vnímá jako skupinu, která se odlišuje od jiných skupin svou etnicitou, tedy jakýmsi souhrnem faktorů kulturních, rasových a jazykových, dále také svou historií a vědomím společného původu. Podle Tesaře (2007, s. 19) můžeme pojmem etnická skupina označovat tzv. původní společenství, které nezasáhl proces modernizace, ale také tak můžeme označit imigranty. Tesař (2007, s. 19) dále uvádí, že v Severní Americe, je etnická skupina také výrazem pro rasu a ve východně Evropě se tímto výrazem označuje společenství, které nedosahuje úrovně „národa“. Pro přehlednost budeme v této práci, používat pouze pojem etnická menšina, ve smyslu jak ji definoval Eriksen.

Pojem národnostní menšina nám zcela jasně vymezuje zákon č. 273/2001 Sb. v paragrafu § 2: „*Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.*“ Průcha (2004, s. 58) k tomuto dodává, že pojem národnostní menšina je spíše používán v politicko-administrativní komunikaci, v mezinárodní odborné literatuře se více setkáváme s termíny etnická menšina či jazyková menšina.

Takže na těchto příkladech můžeme jasně vidět, že rozdíl mezi národnostní a etnickou skupinou je velice malý, a české právo jej nerozlišuje vůbec a hovoří pouze o národnostní menšině.

1.1 Etnicita

„Etnicita je souhrn znaků (kulturní hodnoty, normy, případně jazyk aj.) charakterizující etnikum a odlišující je od jiných etnik. Prakticky ve všech společnostech jsou etnické odlišnosti spojeny s mocenskými a majetkovými rozdíly. Tyto rozdíly bývají zvláště výrazné tam, kde je etnická hranice podmíněna rasově.“ Tuto definici etnicity můžeme nalézt v Encyklopedii antropologie, kde ji uvádí Malina (2009). Eriksen (2012, s. 45) píše, že etnicita vzniká prostřednictvím sociálního kontaktu. Musíme zde vždy rozlišovat na My a Oni, protože bez tohoto pravidla nemůže mluvit o etnicitě. Vždy zde totiž musí existovat jasně vymezený vztah mezi dvěma skupinami, přičemž členové jedné skupiny se považují za kulturně odlišné od členů druhé skupiny. Průcha (2004, s. 51) dodává, že u etnicity můžeme rozlišovat její objektivní a subjektivní komponenty. Přitom mezi objektivní komponenty patří například teritorium a jazyk, a mezi subjektivní postoje nebo hodnotový systém.

Pokud mluvíme o etnicitě, je také důležité zmínit pojem etnocentrismus. Tento pojem výstižně popisuje definice v Pedagogickém slovníku, která zní takto: „*Postoje příslušníků určité etnické skupiny, kteří posuzují příslušníky jiných etnických skupin podle hodnot a norem své vlastní etnické skupiny, výrazně ji preferují, případně ji nadřazují nad jiné etnické skupiny*“ (Průcha, Walterová a Mareš, 2013, s. 72). Dalo by se tedy říci, že etnocentrismus je negativní jev, který často vede ke xenofobii a může i ústit v rasismus, protože své etnikum považujeme vždy za lepší.

Jak uvádějí Malina a Soukup (2009) etnocentrismus můžeme dělit na umírněný a agresivní. Umírněný etnocentrismus podporuje sociální integraci, staví vlastní názory a hodnoty na první místo, ale přesto je k odlišným kulturám tolerantní. Agresivní etnocentrismus oproti tomu charakterizuje ideologická vypjatost, absolutní nadvláda nad jinými kulturami a nesnášenlivost. Typické jsou projevy nacionalismu či náboženského fanatismu.

Tesař (2007, s. 68) popisuje jako příklad Američany a indiány, kteří ve svých vzájemných válkách považovali své etnikum za to nejlepší na světě. A také dodává, že ne každé etnikum se považuje za to nutně nejlepší, ale vždy se považuje za lepší, než to etnikum, se kterým se srovnává.

1.2 Kulturní identita

Na začátku podkapitoly se nejprve budeme věnovat obšírnému pojmu kultura. Jak uvádí Potočková (1998, s. 33), první asociací ke slovu kultura je pro většinu lidí činnost spojená s lidskou tvořivostí, jako architektura či hudba. V sociologii ovšem kultura zahrnuje zvyklosti, zákony a tradice určité komunity. Členové takové kultury se vyznačují stejným jazykem, hodnotovým systémem a podobnými vzorci chování, které si ve své komunitě předávají z generace na generaci. Vytváří se kulturní kontext, který nám pomáhá rozumět tomu v dané kultuře považováno za uctivé nebo naopak urážlivé. Ale jak píše antropolog Murphy (1998, s. 33-34), kultura je také souhrn všech znalostí, nashromážděných danou společností, například různé postupy při léčení nemocí. Jednoduše se tedy dá říci, že každý je tedy ovlivněn kulturou, ve které vyrůstal a vytvořil si tak svou kulturní identitu.

Přesnou definici pojmu kulturní identita můžeme nalézt například v pedagogickém slovníku a zní takto: „*Ztotožnění jedince se sociálními a morálními normami a konvencemi, sdílenými určitou etnickou či jinou skupinou.*“ (Průcha, Walterová a Mareš, 2013, s. 72). Pro vytvoření kulturní identity je důležitý proces učení, který se nazývá enkulturace. Jak uvádějí Malina a Soukup (2009), jedná se tedy o proces učení, při kterém si člověk v průběhu svého života osvojuje kulturu dané společnosti. Má dvě fáze, první je spjata s dětským věkem a obdobím dospívání. Druhá fáze probíhá v dospělosti a souvisí s učením se novým profesím a životních rolí. Malina a Soukup (2009) dodávají, že za určitých okolností si může jedinec v procesu enkulturace osvojit prvky i dvou či více kultur. Například ve smíšených manželstvích nebo rodinách emigrantů.

2 PROBLEMATIKA SOUŽITÍ MAJORITY A MINORIT

Soužití majoritní společnosti s menšinami bylo v historii vždy velice problémové. A v dnešní době globalizace a sociálních změn, jak píše Giddens (2013, s. 592 - 593), se problematika etnické diverzity stává velice aktuální v mnoha zemích. A dále uvádí tři hlavní modely etnické integrace, kterými se snaží mnohonárodnostní společnosti tuto problematiku řešit. Jedná se o následující modely:

1. Asimilace – v tomto modelu by se příslušníci menšin měli vzdát svých obyčejů a zvyků. A přizpůsobit své chování normám většinové společnosti.
2. Tavící kotlík – v tomto modelu tradice menšin nezanikají, ale mísí se s tradicemi většiny, a tak zde vznikají nové kulturní vzorce, které podléhají dalšímu vývoji.
3. Kulturní pluralismus – v tomto modelu je menšinám umožněna plnoprávná simultánní existence, aniž by přitom byly vyloučeny z účasti na ekonomickém nebo politickém životě společnosti.

Giddens (2013, s. 592), ovšem připomíná, že je důležité myslet na to, že tyto modely jsou pouze ideální typy, a v praxi jsou proto velice těžko dosažitelné. Čím dál větší pozornost proto získává teorie multikulturalismu, které se dostává, jak uvádí Barša (2003, s. 7), publicity od 60. let minulého století ve Spojených Státech, Kanadě a Austrálii, a to díky rasovým, etnickým a sexuální menšinám, které zdůrazňovaly například skupinové charakteristiky ve veřejných institucích, v přijímání na školy a učebních osnovách. Samotný pojem multikulturalismus podle Giddense (2013, s. 593) znamená: „*Politiku umožňující harmonické soužití různých kultur a etnik.*“ Buryánek (2006) uvádí, že negativní aspekty mezikulturních kontaktů, jako jsou intolerance nebo rasismus, ohrožují soudržnost demokratické společnosti. A proto vyzdvihuje nutnost multikulturní výchovy na školách, protože ta by žáky měla připravovat na ty aspekty života společnosti, které souvisejí s kulturní a sociální rozmanitostí.

Multikulturní výchovu definoval Průcha (2011, s. 15) takto: „*Edukační činnost zaměřená na to, aby učila lidi z různých etnik, národů, rasových a náboženských skupin žít spolu, vzájemně se respektovat a spolupracovat. Provádí se na základě různých programů ve školách a v mimoškolních zařízeních, v osvětových akcích, v reklamních kampaních, v politických opatřeních. Jsou s ní spojovány velké naděje, i značné finanční prostředky, ale její skutečný efekt není spolehlivě prokázán.*“ Průcha (2011, s. 15 – 16), ale zdůrazňuje, že

multikulturní výchova musí být založena především na znalostech týkajících se etnických jevů a kulturního i rasového soužití. Nemůžeme totiž předpokládat, že můžeme v multikulturních programech přímo působit na chování lidí, měnit jej k žádoucímu stavu, tím že budeme apelovat na jejich morální postoje, poukazovat na určité ideály, aniž by se tyto snahy zakládaly na znalostech těch jevů reality, jichž se dané působení týká. Proto si v dalších podkapitolách důkladně popíšeme pojmy jako předsudky, stereotypy a rasismus, a z nichž vyplívají negativní postoje, které často brání bezproblémovému soužití většinové společnosti s menšinami. Po úvodu k této kapitole, přejdeme k první podkapitole, ve které se budeme věnovat stereotypům.

2.1 Stereotypy

Na úvod podkapitoly si uvedeme definici stereotypu dle Urbana (2006, s. 123): „*Stereotypy jsou nezdravě stabilní (řekněme spíše zkonstatělé), na iracionalitě založené formy posuzování jedinců nebo celých skupin, případně jednání podle naučených vzorců chování prostrádajících pružnost. Stereotypy se mohou vztahovat k tělesným i duševním znakům, projevům chování, k příslušnosti k určitým sociálním skupinám ať už jsou vydefinovány na jakémkoli principu (etnicita, národnost jazyk).*“ Jasný příklad stereotypu uvádí Hnilica (2010, s. 12 - 13). Představme si, že potkáme dva Mongoly a oba budou značně vysokí, okolo dvou metrů, a protože předtím ani potom už žádné Mongoly nepotkáme, může v nás zůstat dojem, že všichni Mongolové jsou vysokí. A to přesvědčení je příkladem stereotypu. Hnilica (2010, s. 12) k tomuto ještě dodává, že ne každou sociální kategorii máme spojenou pouze s jedním atributem. Většina sociálních stereotypů zahrnuje atributů více, většinou pět až patnáct. Některé atributy, jako třeba výše uvedená výška, jsou víceméně neutrální a nevyvolávají v nás žádné emoce, jiné ovšem, například krutost, mohou být spojeny se silnými reakcemi a ovlivnit tak náš postoj k dané kategorii.

Velice jednoduchou definici stereotypu uvádí Kassin (2007, s. 522): „*Stereotyp je přesvědčení připisující konkrétní skupině jedinců jisté vlastnosti.*“ A dále popisuje několik typických příkladů stereotypu, jako blondýny jsou hloupé nebo Židé jsou na peníze. Giddens (2013, s. 586-587) upozorňuje, že stereotypy v kulturních představách snadno zakořeňují, ale potom už se těžko odstraňují, a to i v takových případech, kdy jde o zcela hrubé překroucení reality. Giddens (2013, s. 586) dále dodává, že některé stereotypy mohou obsahovat zrno pravdy, ale jiné jsou pouhým projevem vytěsnění, kdy se terčem pohoršivých myšlenek stávají objekty, jenž nejsou jejich skutečným zdrojem. S tímto souhlasí i Allport

(2004, s. 225), a dodává, že stereotypy pomáhají lidem zjednodušit si kategorie a ospravedlnit antipatii.

Allport (2004, s. 225) také upozorňuje na fakt, že stereotypy přetrvávají, protože se jim dostává společenské podpory a neustále je lidem připomínají masmédiá prostřednictvím románů či filmů. Jako příklad uvádí výzkum typických postav z masmédií z roku 1944, který provedla Válečná rada spisovatelů za asistence Výboru pro aplikovaný sociální výzkum při Kolumbijské univerzitě. Analyzovali 195 povídek a zjistili, že v 90 procentech byla kladná příjemná postava Anglosas a pokud šlo o zápornou postavu, sluhu zloděje či nějakého podvodníka, tak takovou nesympatickou postavou byl Anglosas jen zřídka. A všeobecně tyto postavy vykazovali tradiční stereotypy, jako například Židé jsou lstiví. Allport (2004, s. 226), ale vzápětí dodává, že stereotypy z masmédií postupně mizí, a celkově generace mladých lidí už se nenechává unášet stereotypy tolik, jako generace jejich rodičů.

Jelikož v další podkapitole se budeme věnovat předsudkům, na závěr této podkapitoly si uvedeme jaký je rozdíl mezi stereotypy a předsudky. Podle Hnilici (2009) mají předsudky různé zdroje a některé z nich mohou mít své základy právě ve stereotypech. Podle Průchy (2007, s. 68 - 69) jsou předsudky většinou názory a postoje, které vyjadřují nepříznivý až záporný vztah k jiným skupinám. Oproti tomu stereotypy mohou být postoje neutrální nebo dokonce mohou vyjadřovat pozitivní vztah k jiné skupině. Jako příklad uvádí postoj Čechů k Němcům. I když stále přetrvává předsudek o německé agresivitě a neustále chuti k válčení, spousta Čechů si zachovává stereotyp o Němcích jako důmyslných organizátorech a nositelích technického pokroku. Po této ukázce rozdílu mezi stereotypem a předsudkem, můžeme přejít na další podkapitole, ve které je věnována pouze předsudkům.

2.2 Předsudky

Je to ale smutná epocha, když je snadnější rozbít atom, než zničit předsudky.

Albert Einstein

„Předsudky jsou z psychologického hlediska zvláštní hodnotící postoje. Jejich specifickou vlastností je to, že jde o postoje předpojaté – to znamená, že se neopírají o objektivní znalosti osob či jevů, k nimž se vztahují, nýbrž jsou to subjektivní úsudky, většinou velmi emočně nasycené.“ Takto definoval předsudky Průcha (2011, s. 59), a dále zjednodušeně uvádí, že předsudek je prostě to, když lidé věří něčemu, co se dozvěděli od jiných osob, i když často s daným problémem nemají žádnou osobní zkušenost. I když, jak uvádí Allport

(2004, s. 39), není jednoduché určit jaké fakta nebo zkušenosti jsou zapotřebí, aby byl názor opodstatněný. Člověk s předsudkem se vždy bude ohánět trpkými zkušenostmi s uprchlíky či přistěhovalci a to i v případě, že takové zkušenosti on osobně nemá nebo jich má velice málo. Zde by se jako ukázka dal uvést předsudek, se kterým se v Česku můžeme setkat nejčastěji, a tím je, že všichni Romové kradou. Většina lidí nikdy Romem okradena nebyla, ale i přesto je o tom faktu skálopevně přesvědčena.

Hayesová (1998, s. 121) definuje předsudek takto: „*Fixovaný, předem zformovaný postoj k nějakému objektu projevující se bez ohledu na individualitu nebo povahu tohoto objektu. Člověk, který má předsudky, nezvažuje při posuzování druhých žádná alternativní vysvětlení.*“ A Allport (2004, s. 46) uvedl pět stádií vývoje etnických předsudků:

1. Očerňování – nepřátelské řeči či pomluvy nebo rasistická propaganda
2. Izolace – oddělování etnické skupiny od dominantní skupiny, podpora vzniku ghatt
3. Diskriminace – upírání občanských práv či zaměstnání menšinám.
4. Tělesné napadení – násilí vůči osobám a majetku, které se dopouští rasistické organizace, neorganizované skupiny jednotlivců nebo dokonce stát, jako v případě Jižní Afriky.
5. Vyhlazování – bezohledné násilí vůči celé skupině lidí, jako byly například pokusy nacistů o vyhlazení Židů.

Průcha (2007, s. 70) také upozorňuje, že nesmíme ztotožňovat předsudky a diskriminace. To, že nějaká osoba chová předsudky vůči nějaké etnické skupině, tím se ještě nedopouští její diskriminace. Ta se projevuje až faktickým konáním.

V Encyklopedii antropologie Hnilica (2009) uvádí, že předsudky můžeme dělit na explicitní a implicitní. Explicitní předsudky jsou uvědomované a vůlí kontrolované a implicitní jsou nevědomé a vůlí tudíž jen obtížně kontrolované. Jsou také označovány jako automatické předsudky.

2.2.1 Redukce předsudků

V této podkapitole si uvedeme pět hlavních podmínek podle Hayesové (1998, s. 127), které jsou zapotřebí, pokud chceme redukovat předsudky ve společnosti.

1. Zúčastnění musejí mít rovnoprávné postavení – viditelné úspěchy členů menšinové skupiny a rovnoprávné vztahy mezi členy majoritní a minoritní skupiny, představují nové poznatky, na jejichž základy se mohou postoje často měnit.
2. Musí být příležitost k osobnímu kontaktu – má-li dojít k přehodnocení předsudků, musí mít členové obou skupin možnost osobně se poznat. Znalost osobnosti členů druhé skupiny povede k vyšší akceptaci.
3. Nutný kontakt s nestereotypními jedinci – V každé přirozené skupině se vyskytují lidé, kteří se výrazně odlišují od ostatních. Pro jedince trpící předsudky je těžší vnímat všechny členy skupiny stereotypně, pokud se setkávají s jedinci, kteří do jejich stereotypu nezapadají.
4. Společenská podpora kontaktu mezi skupinami – pokud společnost kontakt mezi skupinami podporuje a podporuje také spravedlivé a rovnoprávné jednání, tak takovéto chování může předsudky snížit.
5. Příležitost ke spolupráci – společné úsilí vede k rozšíření sociálních hranic společenské identifikace. Členové druhé skupiny přestávají být „oni“ a stávají se z nich „naši“.

Na závěr by se tedy dalo říci, že pokud chceme předsudky redukovat, musejí na tom pracovat jak členové majoritní společnosti, tak i představitelé minorit.

2.3 Rasismus

Pokud mluvíme o problematice etnických a národnostních menšin, nemůžeme vynechat pojem rasismus. Abychom se mohli věnovat rasismu, je důležité nejprve definovat samotný pojem rasa. Definice pojmu rasa existuje samozřejmě více, zde uvádíme definici podle Frištenské (1998, str. 13): „*Antropologický termín, vztahující se k druhové diferenciaci lidských plemen. Jde o souhrn společných dědičných rysů (morfologických, anatomických atd.), jimiž se vyznačuje jistá skupina lidí.*“ Průcha (2004, s. 61 - 62) zdůrazňuje, že u mnohých lidí přetrvává pocit, že pojem rasa je něco, s čím by se mělo zacházet velice opatrně. Lidé mají pocit, že členění populace na rasy je neetické a v rozporu s idejemi rovnosti všech lidí ve společnosti. Rasa je ovšem v biologicko-antropologickém pojetí pojem zcela neutrální.

Z toho tedy jasně vyplývá, že užívání pojmu rasa není neetické, pokud ovšem není tento pojem zneužit pro různé nesnášenlivé ideologie, jak se stalo v minulosti, kdy vznikaly

pojmy jako nadřazená rasa, popřípadě čistá rasa. Teď můžeme přejít k definování pojmu rasismus.

Průcha (2007, s. 64) definoval pojem rasismus takto: „*Rasismus je souhrnné označení pro takové jednání, které překračuje pouhé vnímání rasových odlišností a přetváří se na nepřátelské aktivity vůči příslušníkům jiné rasy, jež se projevují v diskriminaci, v agresivním chování (verbálním nebo fyzickém).*“

Definici rasismu nalezneme také v Encyklopedii antropologie, kde jí uvádějí Budil, Čapka a Malina (2009), a zní takto: „*Rasismus je postoj založený na ospravedlňování, reprodukci nebo úsilí o dosažení asymetrické distribuce politické, ekonomické a symbolické moci na základě esencializace selektivně zvolených lidských somatických znaků, které jsou chápány jako vrozené dispozice lidských rasových skupin, přímo ovlivňující kolektivně sdílené intelektuální, sociokulturní a hospodářské chování a výkonnost.*“

Frištenská (1998, s. 13) rozděluje dva typy rasismu, které si pracovníě nazvala měkký a tvrdý. Měkký rasismus je nevyhraněný společenský postoj, který většinou sdílí široká veřejnost, ale neprojevuje se jako veřejně hlásaná ideologie, takže odpovědnými orgány považován za rasismus není. Je považován za důvodné výhrady proti způsobu života např. Romů, Vietnamců apod. Zdánlivě tedy není v rozporu s principem rovných práv. Oproti tomu tvrdý rasismus, je podoba toho postoje, který již má podobu veřejně známých agresivních ideologií, např. fašismus. Projevy tohoto typu rasismu, na rozdíl od měkkého rasismu, jsou již snadno rozeznatelné pro širokou veřejnost. Je důležité podotknout, že „měkkí rasisté“ s těmito projevy často nesouhlasí, ale i přesto tvoří mlčící většinu „tvrdým rasistům.“ V této podkapitole jsme se seznámili s pojmem rasismus a v následující závěrečné podkapitole této kapitoly, se budeme věnovat pojmu diskriminace.

2.4 Diskriminace

„*Úmyslné rozlišování poškozující někoho, neuznávání jeho rovnosti s jinými, což porušuje princip občanské rovnosti, popírání a omezování práv určité skupiny či kategorie obyvatelstva nebo určitých států, mezinárodních organizací apod.*“ Takto definovala diskriminaci Dohnalová (2009) v Encyklopedii antropologie. Z této definice tedy vyplývá, že diskriminace nemusí mít vždy rasový podtext. Diskriminace může být na základě věku, pohlaví či sexuální orientaci. Hnilica (2009) uvádí, že diskriminace má tradiční podobu odpírání pří-

stupu ke vzdělání či pracovním příležitostem, ale může mít také podobu aktivní agrese, jako například lynčování či sexuální obtěžování.

Kühn (2007, s. 43.) uvádí, že diskriminaci můžeme dělit na přímou a nepřímou. O diskriminaci přímou se jedná v případě, kdy je s určitou osobou nebo skupinou zacházeno ve srovnatelné situaci méně výhodným způsobem než s osobami jinými. Dohnalová (2009), jako příklad přímé diskriminace na základě pohlaví, uvádí inzerát typu: přijmeme muže na post ředitele.

Nepřímá diskriminace, podle Kühna (2007, s. 52), je ve srovnání s přímou diskriminací koncepčně podstatně složitější a problematičtější je tedy i její aplikace. Dohnalová (2009) nepřímou diskriminaci popisuje jako situaci, kdy politika, zákon nebo praxe, které se na první pohled jeví jako neutrální a mají neadekvátní vliv na jedno pohlaví. Pro snazší pochopení uvádí Dohnalová (2009) tento příklad: *„Zaměstnavatel rozhodne, že zaměstnanci na částečný úvazek nemají nárok na penzijní připojištění, které hradí pouze zaměstnancům na plný úvazek – protože na částečný úvazek pracují téměř výhradně ženy, působí toto opatření diskriminačně vůči nim.“* Jak můžeme vidět, stejně tak jako u prvního příkladu, uvedla Dohnalová znovu příklad diskriminace na základě pohlaví.

Druhem diskriminace, je také pozitivní diskriminace, jejíž definici uvádějí Dohnalová a Dufek (2009) v Encyklopedii antropologie a definice zní: *„Organizovaná činnost mající zpravidla napravit předchozí negativní diskriminaci určitých osob nebo skupin jejich zvýhodňováním (například při přijímání do škol, do zaměstnání, při jejich soukromém podnikání).“* Ovšem dále Dohnalová a Dufek připomínají, že tato činnost může být oprávněná tím, že upozorní společnost na určitý problém, ale jako dlouhodobá strategie je dnes zpochybňována, protože kompenzování handicapu může vést k tomu, že neustále zvýhodňována skupina se sama přestane starat o své sociální zájmy. V některých případech dokonce bývá odmítána i těmi, na které je zaměřena, protože může existující společenskou izolaci ještě prohloubit.

Toto je závěr kapitoly věnující se problematice soužití většiny s menšinami. V následující kapitole se budeme věnovat historii menšin na našem území od roku 1918, tedy od založení našeho prvního samostatného státu.

3 HISTORIE ETNICKÝCH A NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN V ČESKÝCH ZEMÍCH

Na úvod této kapitoly si uvedeme počty příslušníků menšin, kteří žijí na území České republiky v současnosti a kolik z těchto příslušníků žije v Moravskoslezském kraji, kde se nachází naše oblast zájmu, tedy Opavsko. Použijeme informace ze stránek Českého statistického ústavu, a to ty, které byly získány při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011.

Jak tedy uvádí Český statistický úřad, v roce 2011 byla nejpočetnější národností menšinou v naší republice slovenská menšina a to s počtem příslušníků 147 152, z toho v Moravskoslezském kraji žije přes dvacet šest tisíc příslušníků této menšiny. Druhou nejpočetnější menšinou byla ukrajinská menšina, z které žije v Česku 53 253 příslušníků, z toho v Moravskoslezském kraji pouhých 673 příslušníků. A třetí v pořadí je polská menšina, s počtem příslušníků 39 096 z toho většina žije v Moravskoslezském kraji, kde se nachází 28 138 příslušníků této menšiny. Dalšími poměrně početnými menšinami na našem území jsou menšiny vietnamská a německá a to s 29 660 a 18 658 příslušníky. Nejméně početnou menšinou v České republice je, podle měření Českého statistického úřadu, romská menšina, která má pouze 5135 příslušníků.

Teď, když jsme se seznámili s počty příslušníků největších národnostních menšin u nás, si některé tyto menšiny více přiblížíme. Začneme s ukrajinskou menšinou. Jak uvádí Zilynskyj a Kočík (2001, s. 86 -87) zhruba 50 % pracovníků z Ukrajiny tvoří obyvatelé bývalé Podkarpatské Rusi, jejíž hospodářskou situaci můžeme hodnotit jako jednu z nejhorších na Ukrajině. Je poměrně známé, že Ukrajinci se nejčastěji uplatňují v odvětvích jako je stavebnictví, potravinářský průmysl či lesnictví. Zajímavé je, že ačkoli hlavním motivem Ukrajinců pro odchod z vlasti jsou tíživé ekonomické podmínky, tak drtivá většina těchto pracovníků nehodlá zůstat v Česku natrvalo.

Většinu početných menšin na našem území tvoří obyvatelé našich sousedních států, tedy by se dalo říci, nám svou kulturou velice blízkých. Výjimku tvoří menšina vietnamská. Jak uvádí Kocourek (2001, s. 104) nejvýraznějším rysem této komunity u nás je její uzavřenost, která je dána několika příčinami. Tou nejvýznamnější je velká kulturní odlišnost, ze které k nám Vietnamci přijíždějí. U nás tedy prožívají kulturní šok. Další příčinou jsou jazykové nedostatky. Jak dále uvádí Kocourek (2001, s. 105) od devadesátých let minulého století se zaměření Vietnamců obrací směrem k obchodu.

V následující podkapitole se začneme věnovat historii menšin na našem území. Jako začátek popisu historie menšin na našem území, jsme zvolili rok založení samostatného Československého státu, tedy rok 1918.

3.1 Léta 1918 – 1945

Od prvních okamžiků existence československého státu, jak uvádí Kárník (2000, s. 84), byla národnostní skladba československého území předmětem vášnivých polemik. Zvláště tedy v případech, kdy byly k němu mocí připojovány německé hraniční oblasti Českých zemí a ke Slovensku zase Maďarské okresy. Němci tehdy tvořili významnou menšinu. Kárník (2000, s. 88) uvádí, že podle prvního sčítání lidu, které proběhlo v roce 1921, byl počet obyvatel v Českých zemích 10 006 000, z toho bylo 6 775 000 Čechů a 3 061 000 Němců, zbytek tvořili Poláci a cizinci. Největší počet Němců žil v Čechách a to 2 173 000.

V Opavě, jak uvádí Gawrecki (2006, s. 271), se opavští Němci, po rozpadu Rakousko-Uherska a vzniku Československé republiky, neúspěšně pokusili o vybudování provincie Sudetenland. Nakonec ale museli akceptovat výsledky války a novou státní organizaci, i když velmi těžce nesli ztrátu svého privilegovaného postavení. Dále Gawrecki (2006, s. 274) uvádí, že podle sčítání lidu v roce 1921 měla Opava 33 457 obyvatel, z nichž bylo 2025 bez československé státní příslušnosti. Z těchto obyvatel, jenž měli Československou státní příslušnost, bylo 70 procent Němců a pouhých 27,1 Čechoslováků. 2 procenta obyvatel se hlásili k židovské národnosti. Zde tedy můžeme vidět, že Němci měli v Opavě značnou převahu oproti Čechoslovákům. Což dokazují i volby z roku 1920, v nichž, jak uvádí Gawrecki (2006, s. 279), obdržely německé strany 79 procent hlasů. Teď, když jsme se seznámili číselnými fakty o menšinách na našem území, se dále podíváme na přístup Československého státu k menšinám v období první republiky.

Jak uvádí Pánek (2002), tak Československá republika sice nedokázala uspokojit všechny nároky etnických menšin, vytvořila však pro ně podmínky demokratického rozvoje, vyspělého menšinového školství a spolkového života, jaké nedokázal zaručit svým menšinám žádný sousední stát. Také umožnila představitelům menšin, aby se podíleli na vládě ve státě a podpořila posílení menšin o demokraty, kteří museli uprchnout před diktátorskými režimy ve svých vlastních státech. Tak se Československo stalo novým domovem Rusů a Ukrajinců, kteří prchali před komunismem a později i Němců a Rakušanů, jež ohrožoval hitlerovský nacismus. Kladný přístup Československého státu k menšinám potvrzuje i Zilynskyj a Kočík (2001, s. 83), a to na příkladu ukrajinské menšiny. Uvádějí, že Českoslo-

venský stát poskytoval rozsáhlou finanční podporu, jejíž rozsah umožnil například založení a dlouholetou existenci několika ukrajinských vysokých škol a pro Ukrajince bylo zřízeno ukrajinské gymnázium.

Největší tragédie menšinové politiky Československa, podle Pánka (2002), spočívá v tom, že se nemohla dlouhodobě zdokonalovat a tak prokázat svou schopnost k nalézání relativně uspokojivých řešení v nesnadných středoevropských podmínkách. Tuto cestu ke sblížení ovšem neuzavřelo Československo, ale nacistické Německo, jež nejdříve v roce 1938 zabralo československé pohraničí a posléze v roce 1939 začala okupace zbylého území Čech a Moravy.

3.1.1 Protektorát Čechy a Morava

Podle Pánka (2002) se v důsledku okupace nacistického Německa Češi proměnili v podřadnou menšinu v novém řádu Třetí říše a byli vystaveni perzekucím a systematickému vyvražďování inteligence a politických elit. Největší zločin podle Pánka (2002) byl spáchán na českých Židech a Romech, kteří měli být vyhubeni jako první, ale po nich měli přijít na řadu i všichni Češi, kteří se okupantům nehodili k poněmčení. Toto potvrzuje i Sekyt (2001, s. 120), který uvádí, že z českých a moravských Romů zůstalo po válce jen 600 osob.

Opavu, jak píše Gawricki (2006, s. 289), Němci obsadili 8. října 1938, kdy do města vstoupila Německá armáda. Češi byli hluboce zklamáni, většina Němců však vítala jednotky wehrmachtu s nadšením. Po Mnichovské konferenci se Opava stala hlavním městem východních Sudet.

Pánek (2002) uvádí, že šestiletý teror, který pro české obyvatelstvo znamenala druhá světová válka, zničil všechny meziválečné snahy o sblížení Čechů a Němců. Soužití Čechů a sudetských Němců bylo nemožné, a proto muselo dojít k odsunu absolutní většiny německé menšiny do okupačních zón, které spravovaly vítězné mocnosti. Situaci menšin po druhé světové válce a v následné éře komunismu se budeme věnovat v následující podkapitole.

3.2 Léta 1946-1989

„V období po druhé světové válce, v letech 1945-1948, byl vztah státu k problematice národnostních menšin výrazně ovlivněn dřívějšími zkušenostmi a přirozeně i tím, že hitlerovské Německo a na jeho straně stojící Maďarsko prohrály válku.“ Takto popisuje stav pro-

blematiky menšin v poválečném období Mikule (1999, s. 56) a dodává, že osoby maďarské a německé národnosti, pokud neprokázali zachování věrnosti republice, ztratily československé občanství a staly se tak cizinci na území Československa. Následně jim byl konfiskován zemědělský i jiný majetek. Drtivá většina Němců byla odsunuta do Německa, pokus o odsunutí Maďarů se nezdařil.

Část Němců, jak uvádí Staněk (1999, s. 104 - 105), která zůstala v Československu po odsunu, byla v souvislosti s výkonem pracovní povinnosti přesídlena do vnitrozemí. Toto přemísťování motivovala nejen potřeba pracovních sil, ale záměrem bylo narušit koncentraci německého osídlení a urychlit tak proces asimilace. Při sčítání lidu v roce 1950 se k německé národnosti hlásilo 165 117 osob. Ovšem během následujících let se počet Němců na našem území zmenšoval, což dokazuje i Staněk (1999, s. 106), který uvádí, že na začátku 70. let se k německé národnosti v českých zemích hlásilo 80 903 osob a ve sčítání lidu v roce 1980 už pouze 58 211. Richter (1999, s. 283) uvádí, že z oněch 165 tisíc Němců, jež byli v Československu registrováni v roce 1950, se v průběhu následujících čtyřiceti let vystěhovalo 102 000.

Početnou menšinou v poválečném Československu byla polská menšina. Jak uvádí Borák (1999, s. 125), při sčítání lidu v roce 1950 se k polské národnosti přihlásilo 72 000 osob. Dále Borák (1999, s. 125) píše, že život této menšiny se prakticky odvíjel v jediné povolené organizaci PZKO (Polský svaz kulturně-osvětový), která byla dotovaná státem. Vznikaly zde i polské základní školy, v roce 1960 jich bylo 85. Na závěr ovšem Borák (1999, s. 125) dodává, že až do roku 1989 byla veškerá činnost polské menšiny kontrolována a usměrňována stranickými orgány KSČ, a jejich tisk byl vystaven předběžné cenzuře.

V éře komunismu došlo v českých zemích k rozšíření vietnamské menšiny. Jak uvádí Kocourek (2001, s. 103), organizovaně a ve větším počtu začali vietnamští občané do Československa přijíždět v padesátých letech minulého století. V rámci pomoci válkou sužovaného Vietnamu k nám v roce 1956 přijíždí skupina sta sirotků, kteří zde měli získat základní a poté odborné vzdělání. Kocourek (2001, s. 104) také uvádí, že v roce 1956 byla také podepsána Dohoda o vědecké-technické spolupráci mezi Československem a Vietnamem, na jejímž základě k nám přišli první vietnamští praktikanti, učňové a pracující, kteří se vzdělávali především v oblastech strojírenství a lehkého průmyslu. Brouček (2005) uvádí jako zásadní mezník ve vývoji vietnamské migrace do Československa rok 1973. V tomto roce navštívila delegace Vietnamské lidově demokratické republiky Československo,

aby zde projednala příchod deseti až dvanácti tisíc vietnamských občanů k získání profesních zkušeností.

Následující roky popisuje Brouček (2005) takto: „*Smlouvy uzavírané postupně v roce 1973, 1974, 1979 a 1980 umožnily příjezd velkého množství dělníků, učňů, studentů a stážistů. Pobyt byl sjednán učňům na sedm let, stážistům na čtyři roky s možností prodloužení. Jejich počet byl nejvyšší v letech 1980-1983, přibližně 30 000 osob. Pak došlo po mezivládní dohodě k postupnému snižování. V roce 1985 to bylo už 19 350 osob, z toho byla naprostá většina mužů (14 973). Vietnamci byli umístěni po celém území České republiky, nejvíce v Praze (kolem 4000 osob). Do konce osmdesátých let se tento počet postupně snižoval až o jednu třetinu v době ukončení platnosti mezistátní smlouvy v roce 1990.*“ Brouček (2005) dále popisuje ekonomickou migraci po roce 1989. Uvádí, že do České republiky odešli a odcházejí Vietnamci pocházející především z venkova a větších měst bývalého severního Vietnamu. V nové zemi vidí možnost zlepšení své ekonomické situace a vidinu lepšího výdělků než jaký měli ve Vietnamu

Co se týče romské menšiny na našem území, tak jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, většina jejich příslušníky zemřela ve vyhlazovacích táborech nacistů. Proto většina Romů, kteří žijí v dnešních dnech v České republice, jak uvádí Sekyt (2001, s. 120), přišla do země ze Slovenska. Stalo se tak ve třech vlnách. Tyto tři etapy příchodu Romů také popisuje Sekyt (2001, s. 121) Přistěhovalci první vlny se přistěhovali s celými velkorodinami, zachovali si své tradice a často i jazyk. V těch místech, kde se usadili, jsou považováni za starousedlíky. Sžili se s ostatními obyvateli a ve většině případů nemají žádné problémy. Přistěhovalci druhé vlny, byli většinou mladí lidé, kteří v Česku chtěli založit rodiny. Často se na jednom místě setkali Romové z mnoha osad, s různou kulturou a různými nepsanými zákony. Většinou se snažili o dobrovolnou asimilaci, ale nikdy se neasimilovali natolik, aby je většinová společnost přijala za vlastní. Jirásek s Janákem (2003, s. 508) uvádějí, že v říjnu roku 1958 vyšel v platnost zákon č. 75/1958 Sb., o trvalém usazení kočujících osob. Orgány státní moci na jeho základě přistoupily k direktivnímu usazení Romů. Ovšem například v městech Československého Slezska nebyl dostatek bytových kapacit a docházelo tak k celé řadě problémů. Například v Ostravě došlo k usazení tak, že maringotkám byla uřezána kola. Romské etnikum přitom často obývalo bytové objekty nejnižší kategorie.

V následující kapitole se budeme věnovat stavu menšin v naší republice po revoluci, která proběhla v roce 1989 a která ukončila vládu komunistického režimu na našem území.

3.3 Menšiny v ČR po roce 1989

V předchozí kapitole je uvedeno, že velká část německé menšiny byla odsunuta v roce 1945 a další část odešla s naší země dobrovolně v průběhu let od roku 1945 do roku 1989. Stav německé menšiny po roce 1989 byl následující. Jak uvádí Götze (1999, s. 108 - 109) při sčítání lidu v roce 1991 se k německé národnosti přihlásilo 47 789 osob. V okrese Opava jich bylo 1607. Nejvíce Němců se nacházelo v severních Čechách. Götze (1999, s. 110) dále uvádí, že na začátku roku 1990 vzniká na našem území nový Svaz Němců, nazývaný Verband der Deutschen. Jeho zakladatelé si stanovili tyto cíle. Zaprvé politickou, občanskou a kulturní rehabilitaci občanů německé národnosti, kteří byli protiprávně postiženi. Za druhé chtěli svým členům zajistit širší kulturní vyžití. A za třetí kulturní spolupráci se všemi národy a národnostmi v Československu.

Jak uvádí Borák (1999, s. 125 - 126) návrat k systému demokratické společnosti významně ovlivnil také život polské menšiny na našem území. Zastupování polské menšiny u nás převzal svolaný Kongres Poláků v Československu. Poláci se po roce 1989 účastnili politické činnosti Občanského fóra. Také byly nově založeny či obnoveny polské společenské a stavovské organizace, například Svaz polských novinářů. Podle sčítání lidu v roce 1991 bylo na našem území zhruba 61 tisíc Poláků. Ovšem Borák (1999, s. 126) upozorňuje, že toto číslo nemusí být zcela přesné a to z toho důvodu, že byla zavedena možnost deklarovat slezskou národnost.

Podobný problém nastal i u romské menšiny. Podle Holomka (1999, s. 155) se při sčítání lidu v roce 1991 k romské národnosti přihlásilo pouze 33 000 občanů. Toto číslo ovšem neodpovídalo skutečnému počtu Romů na českém území. Romové neuvedli své národnostní postavení i z toho důvodu, že chtěli vylepšit své postavení ve společnosti nebo z obav před diskriminací. Podle Sekyta (2001, s. 121) po roku 1990 se mnozí Romové rozhodli opustit Česko a odcházejí do západních zemí, kde se pokoušejí získat azyl nebo se usadit. Oproti tomu do České republiky přicházejí jednotlivě i ve skupinách Romové z Rumunska, ze zemí bývalého Sovětského svazu a bývalé Jugoslávie, dokonce i ze Slovenska, kteří se přes Česko pokoušejí dostat dál na západ nebo získat azyl zde. Romové ze Slovenska přicházejí i za prací, jsou zaměstnáváni na stavbách.

„V 90. letech vykazují všechny české kraje aktivní migrační saldo se Slovenskem. Podle předběžných údajů se v letech 1990-1993 přistěhovalo ze Slovenska do českých zemí celkem 37 423 osob a vystěhovalo se 21 821 obyvatel.“ Takto hodnotí stav slovenské menšiny

na začátku 90. let minulého století Šrajerová (1999, s. 147). A také dodává, že mezi migranty byly zastoupeny všechny vzdělanostní a sociální skupiny. Z tabulky, kterou Šrajerová (1999, s. 151-152) předkládá a která vychází ze sčítání lidu v roce 1991, můžeme vyčíst, že nejvíce Slováků žilo v okres Praha a to 23 906 osob. O něco méně jich žilo v okrese Karviná, kde žilo 23 774 osob. A třetí v pořadí byl okres Ostrava-město, kde žilo 17 508 Slováků. V ostatních okresech nepřekročil počet Slováků 10 000 osob.

3.4 Stručná historie menšin na území Slezska

V předešlých podkapitolách jsme se věnovali historii menšin na celém území České republiky. V této závěrečné podkapitole si přiblížíme historii Slezska, a to z toho důvodu, že ve Slezsku se nachází Opavsko, a názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny budeme zjišťovat v praktické části této bakalářské práce. Proto je důležité, alespoň stručně přiblížit historii tohoto regionu.

Stejně jako v předešlém případě i zde začneme sledovat historii Slezska od roku 1918. Jak uvádí Žáček (2004, s. 301) po rozpadu rakousko-uherské monarchie a následné revoluce v Německu byla nastolena otázka budoucnosti slezského teritoria. Nárok si na něj činili Němci, Poláci i Češi. Slezsko bylo tedy mezi tyto tři země rozděleno, ale ani jedna země nebyla s tímto dělením spokojena. Žáček (2004, s. 301) popisuje také situaci na území bývalého rakouského Slezska. Kde v jeho západní části převážilo německé nacionální hnutí a němečtí poslanci z Moravy a Slezska vyhlásili ustanovení provincie Sudetenland, která se deklarovala jako součást tzv. Německého Rakouska. Jejich akce si ovšem nezískala mezinárodní podporu a tak bylo západní Slezsko bez větších problémů obsazeno československým vojskem. Stav obyvatelstva popisuje Gawrecká (2003, s. 311), která uvádí, že podle sčítání lidu v roce 1921, žilo v Československém Slezsku 672 268 obyvatel, z toho bylo 296 194 Čechoslováků, 69 967 Poláků a 252 365 Němců.

Důležitým rokem pro Slezsko byl rok 1938, 30. září tohoto roku, jak uvádí Žáček (2004, s. 331-332), Československá vláda přijala mnichovský diktát o odstoupení pohraničních území Německu. Převážná většina západního československého Slezska se stala základem nově utvořeného obvodu Opava, jenž byl začleněn do říšské župy Sudety, v jejímž čele stál Konrád Henlein. Borák (2003, s. 375) uvádí, že místní občané se podle smlouvy mezi ČSR a Německou říší z 26. listopadu 1938 o otázkách státního občanství a opce mohli stát německými státními příslušníky, nebo mohli optovat československou státní příslušnost, ovšem v tom případě museli opustit okupovanou zónu.

Borák (2003, s. 380-381) dále uvádí, že všechny státní úřady byly osazeny výhradně Němci. Čeští starostové a členové obecních správ byli zbaveni svých funkcí spolu s německými komunisty, antifašisty a Židy. České obyvatelstvo v Sudetách bylo zbaveno všech politických a národnostních práv. Češi byli Němci neustále hlídáni, kontrolováni a zavražďováni. Žili ve strachu z projevů nevráživosti a nenávisti, jež mnohdy přerůstaly v projevy otevřeného teroru.

Borák (2003, s. 382) připomíná také tragický osud Židů, kterých před válkou žilo ve slezské části Sudetské župy asi 2 tisíce, a to především na Opavsku. Ihned po obsazení Sudet zde začali fungovat protižidovské zákony a začala perzekuce Židů. Při takzvané Křišťálové noci v roce 1938 hořely synagogy a židovské modlitebny v Opavě, Bruntále a Krnově a docházelo i k fyzickým útokům. V květnu roku 1939 napočítali ve slezských okresech pouze 142 Židů, ovšem kvůli nacistické rasové teorii se počet zvýšil na 642 osob a to o míšence prvního a druhého stupně. Žide, byli zbaveni majetku, označeni žlutou hvězdou a nakonec převezeni do koncentračních táborů.

Jak uvádí Žáček (2005, s. 168) poválečné osudy Slezska byly předmětem diplomatických mocností již v období 2. světové války. Na mezinárodních konferencích proti nacistické koalici bylo rozhodnuto o připojení celé německé části Slezska k Polsku a Československo mělo být obnoveno ve svých předmnichovských hranicích. Žáček (2005, s. 169-170) dále upozorňuje, že největším problémem bylo vyřešení národnostní otázky. Německé obyvatelstvo mělo být, dle rozhodnutí postupimské konference, odsunuto do Německa. Čímž se mělo zabránit opakování národnostních konfliktů. Organizovanému odsunu ovšem předcházela takzvaný divoký odsun, který byl doprovázen řadou násilností. Do konce roku 1947 byla naprostá většina slezských Němců vysídlena.

Vystěhování němců ovšem způsobilo další problém, jak uvádí Žáček (2005, s. 170-171), a tím problémem bylo zajištění osídlení a ekonomická regenerace bývalých německých území. Do Slezska přicházeli osídlenci z vnitrozemí, částečně ze Slovenska a z jiných oblastí. Do poloviny roku 1947 se do československého Slezska přistěhovalo 180 000 lidí, z toho asi 15 000 ze Slovenska a přibližně stejný počet ze zahraničí. Ve druhé vlně řízeného osídlování, které proběhlo v letech 1954-1956 přišlo do Slezska už jen několik tisíc osob.

Jirásek s Janákem (2003, s. 510) uvádějí, že zcela novou národnostní menšinou, která se po druhé světové válce usadila v Československu a tedy i v Československém Slezsku, byla

řecká menšina. Nejprve v roce 1949 přicházeli řecké děti, váleční sirotci, posléze od poloviny roku 1949, po prohrané občanské válce, přicházeli i řečtí političtí emigranti komunistické orientace. První transporty byly umístěny do sběrných táborů na jižní Moravě a odtud poté na počátku roku 1950 na území Slezska, zejména do jeho západních nedosídlených oblastí. Dále Jirásek s Janákem (2003, s. 511) uvádějí, že Řečtí emigranti byli na území Československého Slezska začleněni do pracovního procesu především v textilním průmyslu, ve státních statcích a v lesním hospodářství. Pro děti řeckých migrantů byly vytvořeny speciální školy, až do roku 1956/1957 absolvovaly první třídu základních škol v řečtině, teprve od druhé třídy navštěvovali standardní česká školská zařízení.

Rozpad sovětského bloku, jak uvádí Žáček (2005, s. 181-182), nastolil široký okruh otázek týkajících se další budoucnosti Slezska. Objevily se zde velice silné tendence k prosazení oficiálního uznání takzvané slezské národnosti, a to jak na Polské tak i na Československé straně Slezska. Na československé straně Slezska nenalezlo deklarování slezské národnosti větší ohlas, při sčítání lidu v roce 1991 se k této národnosti přihlásilo 43 500 obyvatel, ovšem při dalším sčítání v roce 2001 už se k slezské národnosti přihlásilo pouze 11 000 obyvatel.

Cílem celé této kapitoly bylo seznámení se s komplikovanou historií národnostních menšin na našem území. Jak se ukázalo, spousta problémů, se kterými se dnes musíme vypořádávat má své kořeny hluboko v historii. Například problematika romské menšiny, jak jsme se mohli dočíst o několik odstavců výše. Samozřejmě se nejedná pouze o tuto menšinu, například i předsudky, které máme vůči dalším menšinám, tak také jejich vznik můžeme najít v historických souvislostech.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU

V praktické části této bakalářské práce se budeme věnovat kvantitativnímu výzkumu názorů obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny. Pro kvantitativní pojetí výzkumu jsme se rozhodli na základě výzkumného problému, a to z toho důvodu, že tento typ výzkumu nám umožňuje zkoumat názory u většího počtu respondentů.

4.1 Stanovení výzkumného cíle

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit názor obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny. Mimo hlavní cíl máme také několik cílů dílčích. A ty znění takto:

1. Zjistit, co nejvíce ovlivňuje názor obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny.
2. Zjistit, jaké mají osobní zkušenosti s příslušníky etnických a národnostních menšin.
3. Zjistit, zda jsou obyvatelé Opavska ovlivňováni předsudky vůči etnickým a národnostním menšinám.
4. Zjistit, zda na Opavsku převládá negativní postoj vůči etnickým a národnostním menšinám.

4.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Výzkumný problém zní: „**Jaké jsou názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny?**“ Jedná se o výzkumný problém deskriptivní, z čehož vyplývá, že celý tento výzkum je deskriptivní.

Na základě výše uvedeného výzkumného problému jsme si stanovili těchto pět výzkumných otázek:

1. Jsou názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny ovlivňovány předsudky a tím, jak jsou tyto menšiny prezentovány v médiích?
2. Jakou mají obyvatelé Opavska osobní zkušenost s příslušníky etnických a národnostních menšin?
3. Jaká nálada převládá nálada u obyvatel Opavska k příslušníkům etnických a národnostních menšin?

4. Zajímají se obyvatelé Opavska o historii etnických a národnostních menšin ve svém regionu?

4.3 Výzkumný soubor

Pro objektivitu výzkumu výzkumný soubor tvořili pouze respondenti žijící na území Opavska. Na dotazník odpovědělo celkem 223 respondentů. Věkové rozmezí tvořili respondenti od 15 a více let. Respondenti byli zvoleni záměrným výběrem, což jak uvádí Chráska (2007, s. 22), je výběr při kterém nerozhoduje náhoda, ale úsudek výzkumníka.

4.4 Výzkumná metoda

Pro náš kvantitativní výzkum jsme jako metodu sběru dat zvolili dotazníkové šetření. Dotazník definoval Chráska (2007, s. 163) takto: „*Dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.*“ Dotazník určený pro náš výzkum obsahuje 14 otázek. Z toho 12 uzavřených, 1 polouzavřenou a 1 otevřenou.

Dotazník byl anonymní a odpovědělo nám na něj 229 respondentů. Kvůli neúplnému vyplnění bylo nutné 6 dotazníků vyřadit. Správně vyplněných dotazníků tedy zůstalo 223.

5 INTERPRETACE DAT

V následující kapitole se budeme věnovat interpretaci dat, které jsme získali pomocí dotazníkového šetření. Toto šetření probíhalo od měsíce listopadu roku 2015 do konce měsíce ledna v roce 2016. Pro přehlednost vyhodnocení výzkumu, vždy uvádíme číslo otázky a její úplné znění. Interpretace každé otázky je doplněna jak tabulkou, která obsahuje jak absolutní, tak i relativní četnost, tak i grafem, ve kterém zobrazujeme informace pouze v relativním znění. Vyplněné dotazníky byly zpracovány čárkovací metodou a získána data byla vyhodnocena za pomoci programu Microsoft Excel.

Otázka č. 1: Jaké je vaše pohlaví?

Tabulka 1 Pohlaví dotazovaných

Pohlaví dotazovaných	Abs. čet.	Rel. čet.
Muži	76	34%
Ženy	147	66%
Celkem	223	100%

U první ze tří úvodních demografických otázek, jsme zjišťovali, jaké bylo procentuální zastoupení mužů a žen v našem dotazníkovém šetření. Z celkového počtu 223 respondentů, se našeho šetření zúčastnilo 76 mužů, což procentuálně vyjadřuje hodnota 34%. A 147 žen, což procentuálně činí 66%. Výsledkem tedy je, že dotazníkového šetření se účastnilo více žen než mužů.

Otázka č. 2: Jaký je váš věk?

Tabulka 2: Věk respondentů

Věk respondentů	Abs. čet.	Rel. čet.
Do 15 let	0	0%
15-20	19	9%
20-30	68	31%
30-40	59	26%

40-50	38	17%
50 a více	39	17%
Celkem	223	100%

Ve druhé demografické otázce jsme zjišťovali věkové rozmezí našich respondentů. Do dotazníkového šetření se nezapojil ani jeden respondent mladší 15 let. Respondentů v rozmezí 15-20 let se zúčastnilo 19, což je 9%. Respondentů ve věku 20-30 let se do dotazníkového šetření zapojili 68, což procentuálně činí 31%. Větší početní zastoupení měla i věková kategorie 30-40 let, kde dotazník vyplnilo 59 respondentů, což je 26%. V kategorii 40-50 let se nachází 38 respondentů, tedy 17%. A 50 a více let uvedlo 39 respondentů, což činí 17%.

Otázka č. 3: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 3: Vzdělání respondentů

Vzdělání respondentů	Abs. čet.	Rel. čet.
Základní	6	3%
Střední odborné s výučním listem	50	22%
Střední s maturitou	111	50%
Vyšší odborné	15	7%
Vysokoškolské	41	18%
Celkem	223	100%

V této poslední demografické otázce jsme zjišťovali, jakého vzdělání dosáhli respondenti našeho dotazníkového šetření. 6 respondentů dosáhlo základního vzdělání, což činí 3%. Vzdělání středního odborného s výučním listem dosáhlo 50 respondentů, což je 22%. Nejvíce respondentů uvedlo jako své vzdělání střední s maturitou a to 111, což procentuálně je 50%. 15 respondentů dosáhlo vyššího odborného vzdělání, což činí 6%. A vysokoškolsky vzdělaných respondentů odpovídalo 41, což znamená 18 procent.

Otázka č. 4: Setkali jste se již někdy se členem etnické nebo národnostní menšiny?

Tabulka 4: Setkání se členem menšiny

Setkání se členem menšiny	Abs. čet.	Rel. čet.
Ano	220	99%
Ne	3	1%
Celkem	223	100%

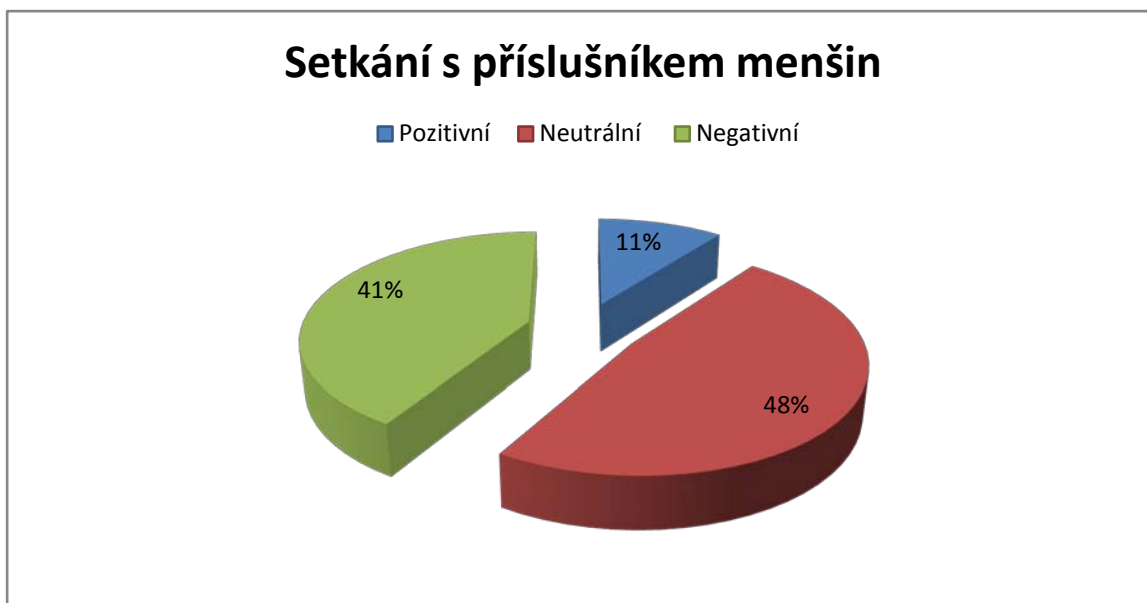
Díky této otázce jsme chtěli zjistit, jestli už se naši respondenti někdy setkali se členem etnické nebo národnostní menšiny. Drtivá většina respondentů se již se členem menšiny setkala. Těchto respondentů je 200, což procentuálně vyjádřeno je 99%. Pouze 3 respondenti se nikdy se členem etnické nebo národnostní menšiny neseťkalo, což procentuálně činí 1%.

Otázka č. 5: Pokud jste na předešlou otázku odpověděli ano, jakou zkušenost jste si z tohoto setkání odnesli?

Tabulka 5: Setkání s příslušníkem menšin

Zkušenost ze setkání s příslušníkem menšiny	Abs. čet.	Rel. čet.
Pozitivní	23	11%
Neutrální	106	48%
Negativní	91	41%
Celkem	220	100%

Graf 1: Setkání s příslušníkem menšin

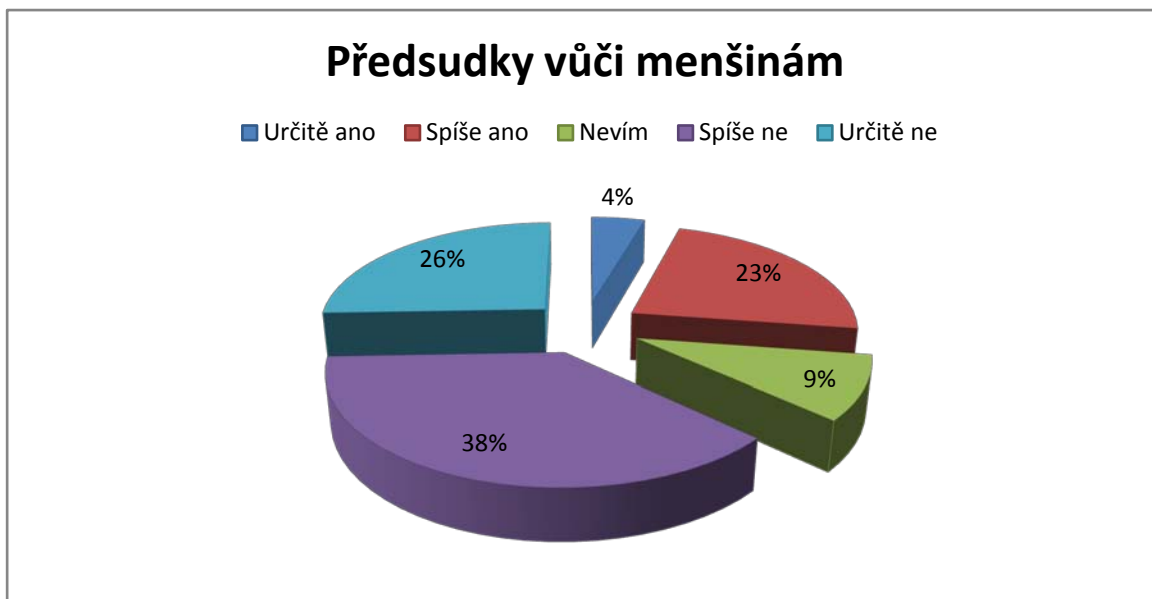
Tato otázka navazovala na předešlou, a měla zjistit, jakou zkušenost si odnesli ti respondenti, jež se setkali s příslušníky etnických a národnostních menšin. Pouze 23 respondentů, což činí 11%, uvedlo, že si ze setkání odnesli pozitivní zkušenost. 106 respondentů, což procentuálně je 48%, označilo svou zkušenost za neutrální. A 91 respondentů, tedy 41%, považuje svou zkušenost za negativní. Z těchto čísel tedy vyplývá, že negativní zkušenosti převládají nad těmi pozitivními.

Otázka č. 6: Myslíte si, že je váš názor ovlivňován předsudky vůči etnickým a národnostním menšinám?

Tabulka 6: Předsudky vůči menšinám

Předsudky vůči menšinám	Abs. čet.	Rel. čet.
Určitě ano	10	4%
Spíše ano	51	23%
Nevím	21	9%
Spíše ne	84	38%
Určitě ne	57	26%
Celkem	223	100%

Graf 2: Předsudky vůči menšinám

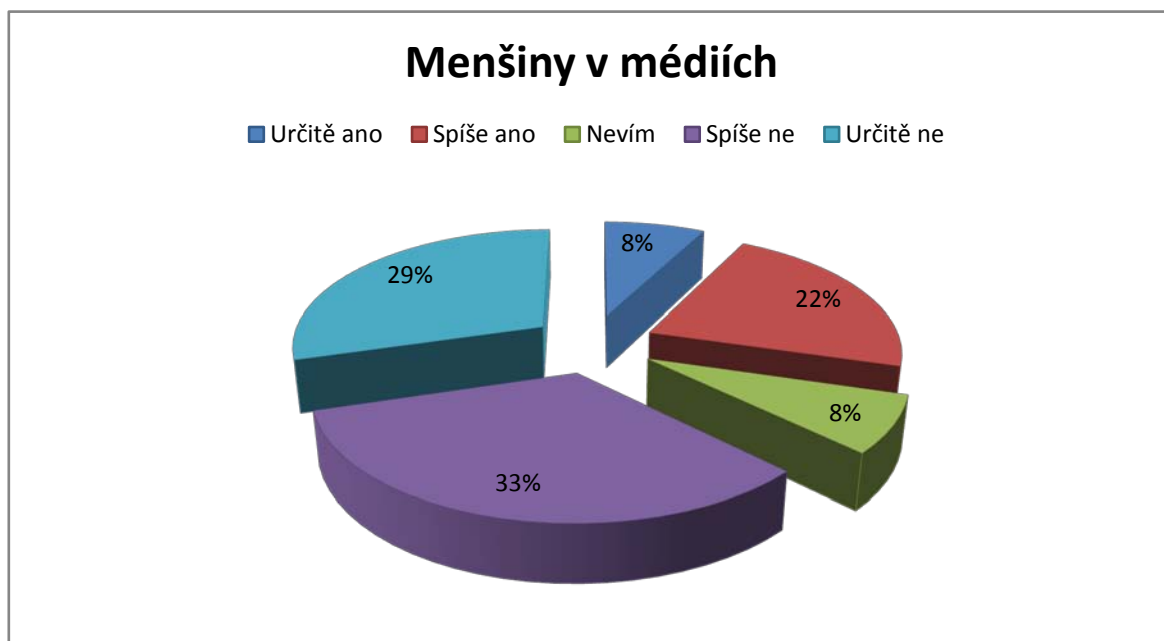
V této otázce jsme zjišťovali, zda si respondenti myslí, že jsou jejich názory na etnické a národnostní menšiny ovlivněny předsudky panujícími o těchto menšinách. 10 respondentů zvolilo odpověď určitě ano, což procentuálně činí 4%. Možnost spíše ano zvolilo 51 tázaných, což je 23%. Nevím odpovědělo 21 respondentů, což činí 9%. Nejvíce respondentů, tedy 84, zvolilo možnost spíše ne, což procentuálně je 38%. A poslední možnost určitě ne si vybralo 57 respondentů, což je 26%.

Otázka č. 7: Myslíte si, že váš názor ovlivňuje to, jak jsou etnické a národnostní menšiny prezentovány v médiích?

Tabulka 7: Menšiny v médiích

Menšiny v médiích	Abs. čet.	Rel. čet.
Určitě ano	17	8%
Spíše ano	49	22%
Nevím	17	8%
Spíše ne	74	33%
Určitě ne	66	29%
Celkem	223	100%

Graf 3: Menšiny v médiích

V otázce číslo sedm jsme se respondentů dotazovali, zde si myslí, že jejich názor na etnické a národnostní menšiny ovlivňuje to, jak jsou tyto menšiny prezentovány v médiích. 17 respondentů si myslí, že určitě ano, což procentuálně činí 8%. Možnost spíše ano zvolilo 49 respondentů, což je 22%. Nevím odpovědělo 17 dotázaných, což je 8%. Nejvíce respondentů zvolilo možnost spíše ne a to 74, což činí 33%. O něco méně dotázaných zvolilo možnost určitě ne, přesně tedy 66, což procentuálně vychází na 29%.

Otázka č. 8: Setkali jste se již ve svém okolí s projevem rasistického chování?

Tabulka 8: Projev rasistického chování

Projev rasistického chování	Abs. čet.	Rel. čet.
Ano	94	42%
Ne	129	58%
Celkem	223	100%

Graf 4: Projev rasistického chování

V této otázce měli respondenti pouze odpovědět, zda se ve svém okolí setkali s projevem rasistického chování. Možnost ano zvolilo 94 respondentů, což procentuálně činí 42 %. 129 respondentů, což je 58 %, uvedlo, že se nesetkali s projevem rasistického chování.

Otázka č. 9: Pokud jste odpověděli ano, můžete tuto situaci popsat?

Toto byla jediná otevřená otázka v našem dotazníku a navazovala na předešlou otázku, respondenti, kteří odpověděli ano, zde měli projev rasistického chování, s nímž se setkali, popsat. Většina uváděla jako příklad rasistického chování žhářský útok na romskou rodinu ve Vítkově, který byl proveden před několika lety a měl za následek těžké popálení dcery této rodiny. Další případy projevu rasistického chování, jež uvedli naši respondenti, uvádím zde:

„Viděl jak se děti 15 - 17 let na autobusové zastávce posmívali dětem asijského původu.“

„Obrácený rasismus, Romové jsou na mnoha veřejných místech upřednostňováni.“

„Lidé jsou již zaujatí, vystupují dosti agitovaně, když komunikují s romským etnikem.“

„Ze strany Romů – výtka na chování Romů rovná se snaha bránit se tím, že je to rasismus.“

„Ze strany Čechů – pod vlivem špatných zkušeností s Romy očekávají stejné chování od všech Romů.“

„Romské děti vulgárně pokřikují na bílé děti.“

„Byl jsem svědkem napadení Romů skinheady.“

„Šikana mé asijské spolužačky v naší třídě.“

„Přepadení dívky Vietnamské národnosti“

„Byl jsem svědkem urážení Romské dívky v nákupním centru, i když k tomu nezdala žádný důvod a chovala se slušně.“

„Viděla jsem, jak nějací muži vulgárně uráželi obsluhu ve vietnamském bistro a pokřikovali na ni ať táhne zpátky do Vietnamu.“

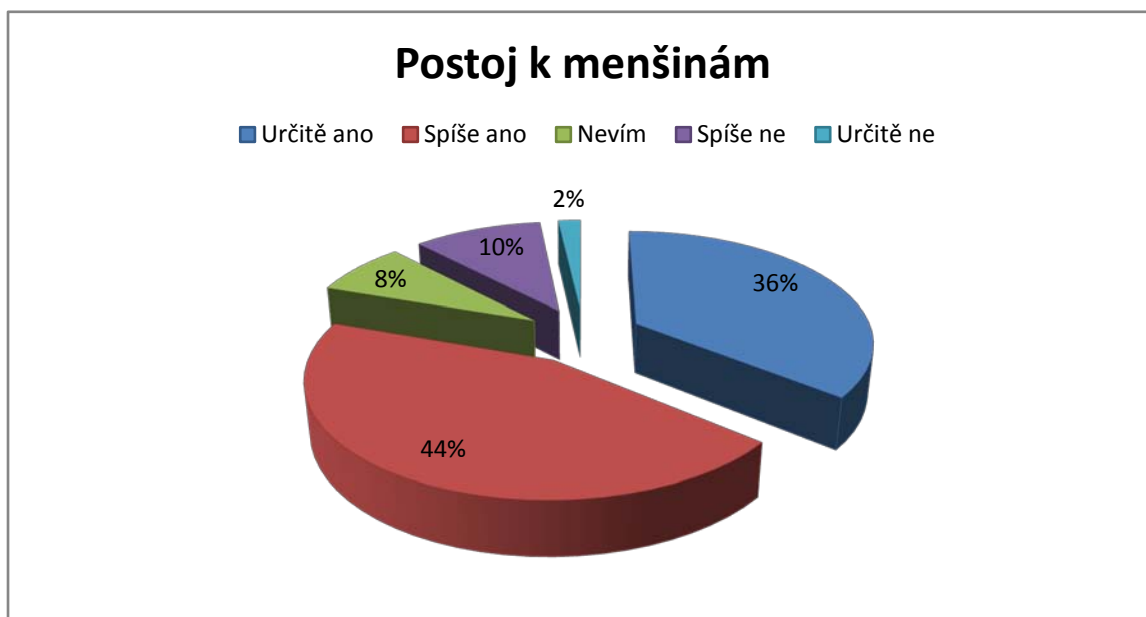
Zde ukázka několika odpovědí respondentů. Jak můžeme vidět, někteří poukazovali i na rasistické chování menšin vůči většinové společnosti.

Otázka č. 10: Myslíte si, že ve vašem regionu převládá negativní postoj k etnickým a národnostním menšinám?

Tabulka 9: Postoj k menšinám

Postoj k menšinám	Abs. čet.	Rel. čet.
Určitě ano	80	36%
Spíše ne	99	44%
Nevím	17	8%
Spíše ano	23	10%
Určitě ne	4	2%
Celkem	223	100%

Graf 5: Postoj k menšinám

Cílem této otázky bylo zjistit, zda podle názorů respondentů převládá, v jejich regionu, negativní postoj k příslušníkům etnických a národnostních menšin. Odpověď určitě ano zvolilo 80 respondentů, tedy 36%. Možnost spíše ano si vybralo 99 respondentů, což činí 44%. Nevím odpovědělo 17 dotázaných, tedy 8%. Možnost spíše ne zvolilo 23 respondentů, což činí 10%. A nejméně častou odpovědí byla možnost určitě ne, kterou zvolili 4 respondenti, což jsou pouze 2%. S odpovědí tedy jasně vyplývá, že většina respondentů je přesvědčena o tom, že v jejich regionu převládá negativní postoj k etnickým a národnostním menšinám.

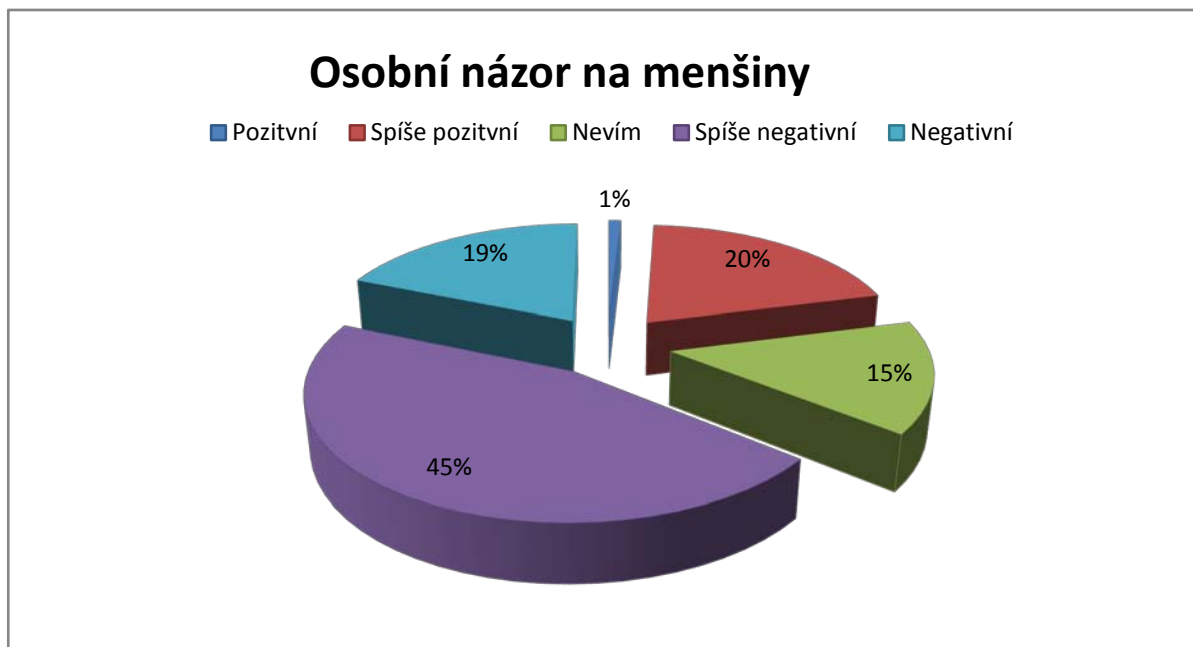
Otázka č. 11: Jaký je váš osobní názor na příslušníky etnických a národnostních menšin?

Tabulka 10: Osobní názor na menšiny

Osobní názor na menšiny	Abs. čet.	Rel. čet.
Pozitivní	2	1%
Spíše pozitivní	45	20%
Nevím	33	15%
Spíše negativní	101	45%
Negativní	42	19%

Celkem	223	100%
--------	-----	------

Graf 6: Osobní názor na menšiny

V této otázce jsme zjišťovali osobní názor respondentů na příslušníky etnických a národnostních menšin. Jen 2 respondenti zvolili možnost pozitivní, což je procentuálně pouze 1 %. Možnost spíše pozitivní zvolilo 45 tázaných, tedy 20%. Nevím odpovědělo 33 respondentů, což činí 15 procent. Nejvíce respondentů zvolilo možnost spíše negativní a bylo jich 101, což je 45%. Poslední možnost negativní zvolilo 42 tázaných, tedy 19%. Znovu jako u předchozí otázky i zde tedy převládají negativní postoje k příslušníkům etnických a národnostních menšin.

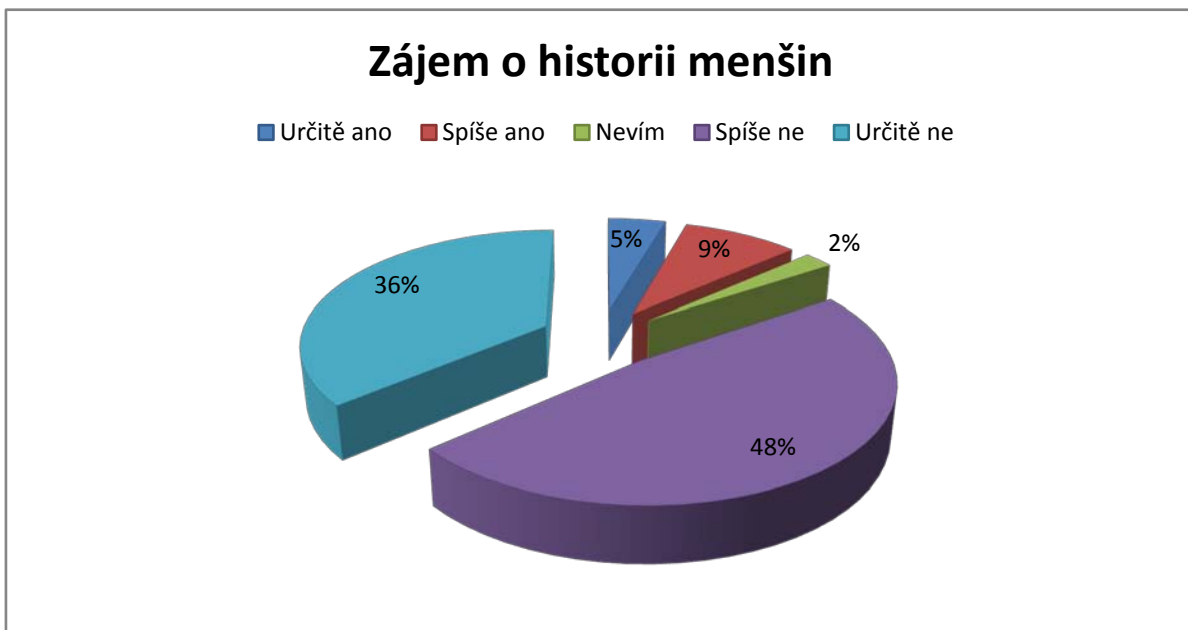
Otázka č. 12: Zajímáte se o historii etnických a národnostních menšin ve vašem regionu?

Tabulka 11: Zájem o historii menšin

Zájem o historii menšin	Abs. čet.	Rel. čet.
Určitě ano	10	5%
Spíše ano	20	9%
Nevím	5	2%
Spíše ne	107	48%

Určitě ne	81	36%
Celkem	223	100%

Graf 7: Zájem o historii menšin

V otázce číslo 12 jsme zjišťovali, zda se respondenti zajímají o historii menšin ve svém regionu. Pouze 10 respondentů vybralo možnost určitě ano, což procentuálně je 5%. Jen o málo více zvolilo spíše ano, přesně tedy 20, což činí 9%. Odpověď nevím zvolilo 5 tázaných, tedy 2%. Nejvíce respondentů zvolilo možnost spíše ne a to 107, což je 48%. O něco méně tázaných, odpovědělo určitě ne a to 81, tedy 36%. Výsledky nám tedy ukazují, že většina dotazovaných se o historii ve svém kraji nezajímá.

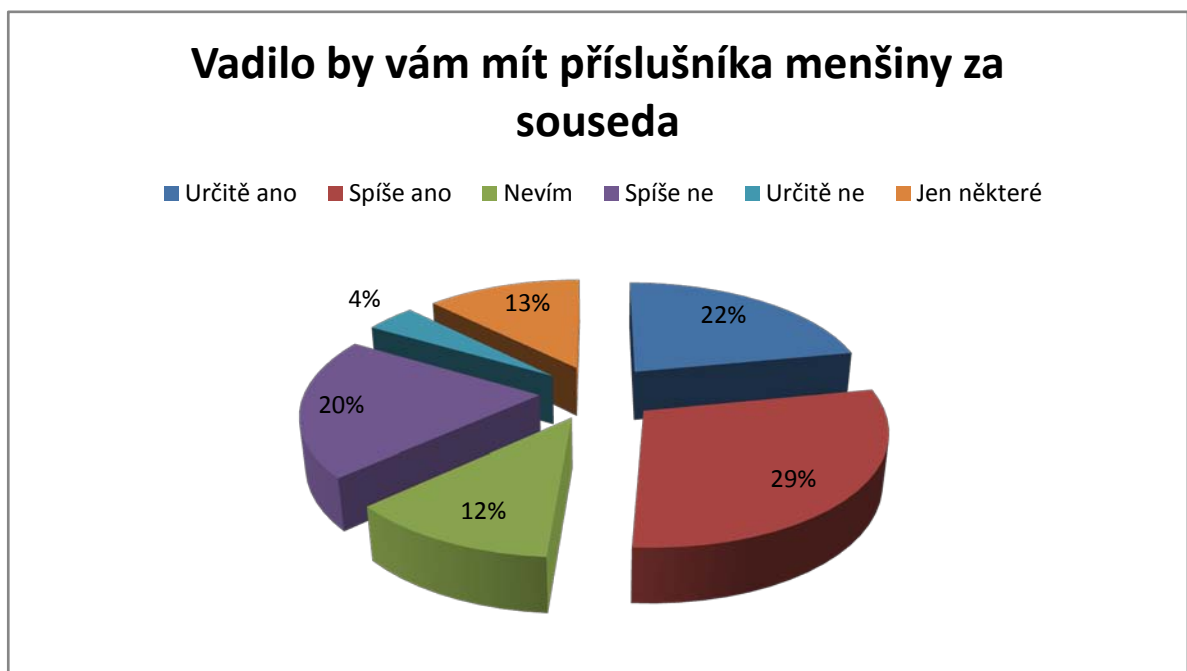
Otázka č. 13: Vadilo by vám mít za sousedy příslušníky etnických nebo národnostních menšin?

Tabulka 12: Menšina jako sousedé

Vadilo by vám mít příslušníka menšiny za souseda?	Abs. čet.	Rel. čet.
Určitě ano	49	22%
Spíše ano	65	29%
Nevím	27	12%

Spíše ne	45	20%
Určitě ne	9	4%
Jen některé	28	13%
Celkem	223	100%

Graf 8: Menšina jako sousedé

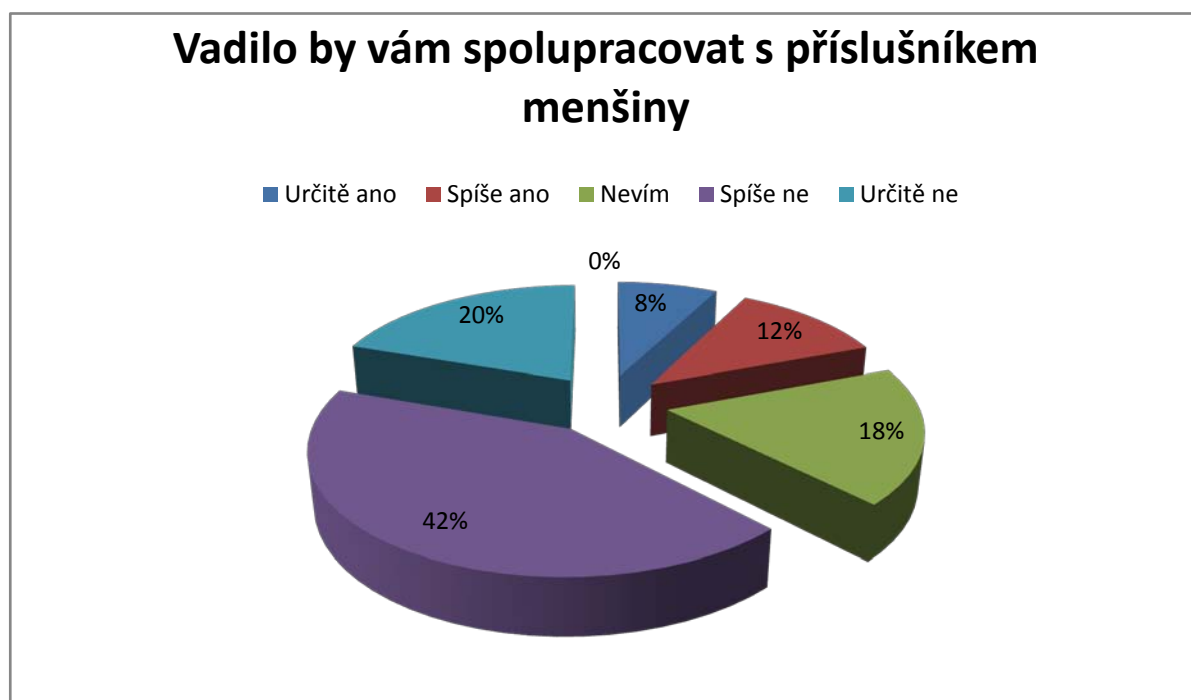
V předposlední otázce jsme měli za cíl zjistit, zda by respondentům našeho dotazníkového šetření vadilo, mít za sousedy příslušníky etnických nebo národnostních menšin. Určitě ano odpovědělo 49 respondentů, což činí 22%. Možnost spíše ano zvolilo 65 respondentů, tedy 29%. Nevím odpovědělo 27 dotazovaných, což je 12%. Odpověď spíše ne vybralo 45 respondentů, tedy 20%. A možnost určitě ne pouze 9 dotazovaných, což jsou 4%. Poslední otevřenou možnost jen některé zvolilo 28 respondentů, tedy 13%. Z toho většina uvedla, že by za své sousedy nechtěla Romy a dva dotazovaní uvedli, že by nechtěli bydlet vedle arabů. Jak můžeme vidět, v tomto případě nejsou výsledky tak jednoznačné, jako ve dvou předchozích otázkách.

Otázka č. 14: Vadilo by vám spolupracovat v práci s příslušníkem etnické nebo národnostní menšiny.

Tabulka 13: Spolupráce se členem menšiny

Vadilo by vám spolupracovat příslušníkem menšiny	Abs. čet.	Rel. čet.
Určitě ano	17	8%
Spíše ano	26	12%
Nevím	41	18%
Spíše ne	95	42%
Určitě ne	44	20%
Celkem	223	100%

Graf 9: Spolupráce se členem menšiny

V poslední otázce jsme zjišťovali, zda by respondentům vadilo spolupracovat s příslušníkem etnické nebo národnostní menšiny. Možnost určitě ano zvolilo 17 dotazovaných, což procentuálně je 8%. Spíše ano zvolilo 26 respondentů, tedy 12%. Možnost nevím uvedlo 41 tázaných, což činí 18%. Odpověď spíše ne uvedlo nejvíce respondentů tedy 95, což je 42%. A poslední možnost určitě ne si vybralo 44 dotazovaných, což činí 20%. Z těchto výsledků tedy můžeme vyčíst, že více než 60% respondentů, by nevadilo spolupracovat s příslušníkem etnické nebo národnostní menšiny.

6 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Poté co jsme interpretovali data, které vzešla z našeho dotazníkového šetření. V této kapitole se pomocí těchto dat, pokusíme odpovědět na výzkumné otázky, které jsme uvedli na začátku praktické části této bakalářské práce.

Výzkumná otázka číslo 1: Jsou názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny ovlivňovány předsudky a tím jak jsou tyto menšiny prezentovány v médiích?

Odpověď na tuto otázku jsme získali pomocí otázek číslo 6 a 7 v našem dotazníku. Přes 60% našich respondentů uvedlo, že si nemyslí, že by jejich názory na etnické a národnostní menšiny byly ovlivňovány předsudky panujícími o těchto menšinách. A pouze 27% ze všech dotazovaných uvedlo, že jejich názor je ovlivněn předsudkem. Podobné výsledky měla i otázka číslo 7, kde 62% respondentů, zvolilo možnost spíše ne a určitě, u otázky zda si myslí, že jejich názor na etnické a národnostní menšiny ovlivňuje to, jak jsou tyto menšiny prezentovány v médiích. A 30% respondentů vybralo odpovědi určitě ano nebo spíše ano. Závěrem tedy můžeme říct, že na základě našeho dotazníkového šetření, jsme zjistili, že lidé na Opavsku nejsou ve větší míře ovlivňováni předsudky a médii, při tvorbě názorů na etnické a národnostní menšiny.

Výzkumná otázka číslo 2: Jakou mají obyvatelé Opavska osobní zkušenost s příslušníky etnických a národnostních menšin?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku jsme získali pomocí otázek číslo 4 a 5 v našem dotazníkovém šetření. 99% našich respondentů se již někdy setkalo se členem etnické nebo národnostní menšiny. 41% respondentů si z tohoto setkání odneslo negativní zkušenost a pouze 11% dotázaných uvedlo, že mělo pozitivní zkušenost ze setkání s příslušníkem etnické nebo národnostní menšiny, zbytek respondentů tuto zkušenost označil jako neutrální. Z těchto informací nám tedy jasně vyplývá, že skoro polovina dotázaných zažila negativní zkušenost s příslušníkem nebo příslušníky etnických a národnostních menšin, což se ovšem jasně odrazilo i do vytváření názorů o těchto menšinách.

Výzkumná otázka číslo 3: Jaká nálada převládá nálada u obyvatel Opavska k příslušníkům etnických a národnostních menšin?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku jsme hledali hned ve čtyřech otázkách našeho dotazníku a to v otázkách číslo 10, 11, 13 a 14. U první ze zmíněných otázek uvedlo 80% respondentů, že si myslí, že v jejich regionu převládá negativní postoj k etnickým a národ-

nostním menšinám. A tento negativní postoj se potvrdil i v další otázce, kde dohromady 64 % dotazovaných označilo svůj osobní názor, na příslušníky etnický a národnostních menšin, za spíše negativní a negativní a pouze 1% respondentů označilo svůj osobní názor na tyto menšiny jako pozitivní. Tyto negativní názory potvrdila i další otázka, která se týkala toho, zda by respondentům vadilo mít za sousedy příslušníky etnických a národnostních menšin. 51% jich zvolilo možnosti určitě ano a spíše ano. Oproti tomu pouze 4% respondentů zvolilo možnost určitě ne. Vzhledem k výsledkům těchto tří otázek může vypadat poněkud překvapivě výsledek poslední otázky na tohle téma, která se týkala toho, zda by respondentům vadilo spolupracovat s příslušníkem etnické nebo národnostní menšiny. Zde zvolilo možností spíše ne a určitě ne dohromady 62% respondentů. A pouze 8% dotázaných zvolilo možnost určitě ne.

Závěr v tomto případě může vypadat poněkud zvláště. Protože, když si shrneme, co jsme v této výzkumné otázce zjistili, můžeme říct, že většina respondentů má negativní osobní názor na příslušníky etnických a národnostních menšin a nechtěli by je za sousedy, ale zároveň by jim nevadilo s příslušníky těchto menšin spolupracovat. V každém případě odpovědní na výzkumnou otázku je, že nálada převládající vůči etnickým a národnostním menšinám na Opavsku, podle našeho dotazníkového šetření, je negativní.

Výzkumná otázka číslo 4: Zajímají se obyvatelé Opavska o historii etnických a národnostních menšin ve svém regionu?

Odpověď na tuto otázku jsme hledali pouze v jedné otázce našeho dotazníkového šetření, a to v otázce číslo 12. Výsledky této otázky mohou být překvapivé, protože 84% procent respondentů zvolilo možnosti spíše ne a určitě ne, u otázky zde se zajímají o historii etnických a národnostních menšin ve své m regionu, tedy Opavsku. A pouze 14% dotázaných zvolilo možnosti určitě ano a spíše ano. Z tohoto nám tedy jasně vyplývá, že lidé se o historii menšin na svém území nezajímají.

ZÁVĚR

Kořenem všeho zla je nedostatek poznání.

Buddha

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny. V teoretické části jsme čtenářům přiblížili základní pojmy, které se k tomuto tématu vážou. Také jsme se zabývali problematikou soužití majority a menšin, kde jsme rozebírali pojmy jako předsudek, stereotyp, diskriminace či rasismus a v závěru jsme popisovali stručnou historii menšin na území České republiky po roce 1918 do současnosti, a také jsme přiblížili historii menšin ve Slezsku, tedy regionu kde se nachází námi zkoumané Opavsko. V praktické části jsme prováděli kvantitativní výzkum, ve kterém jsme pomocí dotazníkového šetření zjišťovali výše zmíněné názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny.

Výsledkem dotazníkové šetření, bylo zjištění, že u obyvatel Opavska převládá negativní cítění vůči etnickým a národnostním menšinám. A vzhledem k tomu, že většina respondentů odpovídala, že jejich názor neovlivňují předsudky, ani to jak jsou menšiny prezentovány v médiích, můžeme tedy usuzovat, že si svůj názor, tedy negativní názor, utvořili na základě nějaké osobní zkušenosti, což nám potvrzuje i další výsledek z našeho dotazníkového šetření, kde skoro polovina respondentů uvedla, že má nějakou negativní zkušenost s příslušníky etnických a národnostních menšin. Poněkud zarážející je fakt, že drtivá většina respondentů uvedla, že se nezajímá o historii menšin na území svého regionu. A to i přesto, že historie etnických a národnostních menšin na Opavsku je velice zajímavá a také komplikovaná. Můžeme usuzovat, že i tento nezáměr a tedy z toho vyplývající neznalost zmíněné historie, hraje roli v problémových vztazích menšin na Opavsku.

Proto by bylo dobré, pokusit se přiblížit historii menšin v daném regionu i většinové společnosti, a to formou přednášek či seminářů, samozřejmě v případě, že by o tyto aktivity měli příslušníci většinové společnosti zájem. Historie menšin na daném území by také mohla být zařazena do výuky dějepisu na školách a to v rámci Multikulturní výchovy. Důležitou roli by zde mohli sehrát také lokální noviny a týdeníky, ve kterých by redaktoři mohli s historií menšin seznamovat své čtenáře populárně naučnou formou.

Samozřejmě netvrdíme, že toto seznámení s historií odstraní všechny problémy, které ve vztahu majority a minorit vyskytují, ale mohli by alespoň malým dílem přispět k vzájemnému pochopení a větší toleranci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ALLPORT, Gordon Willard. *O povaze předsudků*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2004, 574 s. ISBN 80-7260-125-3.

BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. Vyd. 2. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 347 s. ISBN 80-7325-020-9

BORÁK, Mečislav. *České Slezsko 1938-1945*. In GAWRECKI, Dan a kol. *Dějiny Českého Slezska 1740-2000*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-226-2.

BORÁK, Mečislav. *Polská menšina v České republice*. In GABAL, Ivan a kolektiv. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999, 341 s. ISBN 80-86103-23-4

ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 10. července 2001 o právech příslušníků národnostních menšin a změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České Republiky*. 2001.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. ISBN 978-80-7419-053-7.

FRIŠTENSKÁ, Hana. *Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a diskriminace*. In ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu: sborník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 203 s. ISBN 80-7178-285-8.

GAWRECKI, Dan a kol. *Dějiny Českého Slezska 1740-2000*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-226-2.

GAWRECKI, Dan. *Opava za nacistické okupace*. In MÜLLER, Karel, Rudolf Žáček a kolektiv. Opava. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2006, 611 s. ISBN 80-7106-808-X

GAWRECKI, Dan. *Opava za první republiky*. In MÜLLER, Karel, Rudolf Žáček a kolektiv. Opava. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2006, 611 s. ISBN 80-7106-808-X

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013, 1048 s. ISBN 978-80-257-0807-1

GÖTZE, Andreas. *Německá menšina v České republice po roce 1989*. In GABAL, Ivan a kolektiv. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999, 341 s. ISBN 80-86103-23-4

HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 166 s. ISBN 80-7178-763-9

HOLOMEK, Karel. *Romská menšina v České republice*. In GABAL, Ivan a kolektiv. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999, 341 s. ISBN 80-86103-23-4

HNILICA, Karel. *Stereotypy, předsudky, diskriminace (pojmy, měření, teorie)*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010, 207 s. ISBN 978-80-246-1776-3

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.

JIRÁSEK, Zdeněk a Dušan, JANÁK. *Řecká menšina*. In GAWRECKI, Dan a kol. *Dějiny Českého Slezska 1740-2000*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-226-2.

JIRÁSEK, Zdeněk a Dušan, JANÁK. *Romské etnikum*. In GAWRECKI, Dan a kol. *Dějiny Českého Slezska 1740-2000*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-226-2.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2000, 571 s. ISBN 80-7277-027-6.

KASSIN, Saul. *Psychologie*. Vyd. 1. Brno: ComputerPress, 2007, 771 s. ISBN 978-80-251-1716-3

KOCOUREK, Jiří. *Vietnamci v České republice*. In ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a Migranti v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 200 s. ISBN 80-7178-648-9

KÜHN, Zdeněk. *Diskriminace v teoretickém a srovnávacím kontextu*. In BOBEK, Michal, Pavla BOUČKOVÁ a Zdeněk KÜHN. *Rovnost a diskriminace*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007, 471 s. ISBN 978-80-7179-584-1

MIKULE, Vladimír. *Národnostní menšiny v České republice pohledem českého práva*. In GABAL, Ivan a kolektiv. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999, 341 s. ISBN 80-86103-23-4

MURPHY, Robert Francis. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, 266 s. ISBN 80-85850-53-2.

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 200 s. ISBN 80-7178-885-6

PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: Příručka (nejen) pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2011, 167 s. ISBN 978-80-7387-502-2

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualizované a rozšířené vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

RICHTER, Karel. *Češi a Němci v zrcadle dějin, svazek druhý*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 1999, 301 s. ISBN 80-7268-055-2

SEKYT, Viktor. *Romové*. In ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a Migranti v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 200 s. ISBN 80-7178-648-9

STANĚK, Tomáš. *Německá menšina v českých zemích v letech 1918-1989*. In GABAL, Ivan a kolektiv. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999, 341 s. ISBN 80-86103-23-4

ŠRAJEROVÁ, Olga. *Slováci v České republice*. In GABAL, Ivan a kolektiv. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999, 341 s. ISBN 80-86103-23-4

TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 251 s. ISBN 978-80-7367-097-9.

URBAN, Lukáš. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, 373 s. ISBN 80-86861-45-7

ZILYNSKYJ, Bohdan a René KOČÍK. *Ukrajinci v České Republice*. In ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a Migranti v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 200 s. ISBN 80-7178-648-9

ŽÁČEK, Rudolf. *Dějiny Slezska v datech*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-172-8.

Žáček, Rudolf. *Slezsko*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2005. ISBN 80-7277-245-7.

Internetové zdroje

BROUČEK, Stanislav. Historie *imigrace z Vietnamu do českých zemí*. Klub Hanoi [online]. © 2005 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocclanku=2005040901>

BUDIL, T. Ivo, František ČAPKA a Jaroslav MALINA. *Rasismus*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

BURYÁNEK, Jan. *Multikulturní výchova v RVP*. Metodický portál RVP [online]. © 2006 [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/450/multikulturni-vychova-v-rvp.html/>

ČESKÝ STATISTYCKÝ ÚŘAD. Tab. 13 Obyvatelstvo podle národnosti a podle velikostních skupin obcí a krajů. Český statistický úřad [online]. © 2011 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: [z:https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&str=&evo=&verze=1&pvoc=&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~S~_null_null_&katalog=30715&zo=N&vyhltext=&udIdent=&pvo=ZVCR013&pvoch=&z=T](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&str=&evo=&verze=1&pvoc=&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~S~_null_null_&katalog=30715&zo=N&vyhltext=&udIdent=&pvo=ZVCR013&pvoch=&z=T)

DOHNALOVÁ, Marie. *Diskriminace*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

DOHNALOVÁ, Marie. *Diskriminace na základě pohlaví, přímá*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

DOHNALOVÁ, Marie. *Diskriminace na základě pohlaví, nepřímá*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

DOHNALOVÁ, Marie a Pavel, DUFEK. *Diskriminace, pozitivní*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova

univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

HNILICA, Karel. *Diskriminace a příbuzné formy chování*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

HNILICA, Karel. *Předsudek*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

MALINA, Jaroslav a Václav, SOUKUP. *Enkulturační*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

MALINA, Jaroslav. *Etnicita*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

MALINA, Jaroslav a Václav, SOUKUP. *Etnocentrismus*. In MALINA, Jaroslav a kolektiv. Encyklopedie antropologie [online]. 2. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5716-6 Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>

PÁNEK, Jaroslav. *Národnostní a náboženské menšiny v tisíciletých dějinách českých zemí*. Britské listy [online]. © 2002 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/10500.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

S. Strana.

Č. Číslo.

Abs. čet. Absolutní četnost

Rel. čet. Relativní četnost

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Setkání s příslušníkem menšin	35
Graf 2: Předsudky vůči menšinám.....	36
Graf 3: Menšiny v médiích	37
Graf 4: Projev rasistického chování.....	38
Graf 5: Postoj k menšinám.....	40
Graf 6: Osobní názor na menšiny	41
Graf 7: Zájem o historii menšin	42
Graf 8: Menšina jako susedé.....	43
Graf 9: Spolupráce se členem menšiny.....	44

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pohlaví dotazovaných.....	32
Tabulka 3: Věk respondentů.....	32
Tabulka 4: Vzdělání respondentů.....	33
Tabulka 5: Setkání se členem menšiny.....	34
Tabulka 6: Setkání s příslušníkem menšin.....	34
Tabulka 7: Předsudky vůči menšinám.....	35
Tabulka 8: Menšiny v médiích.....	36
Tabulka 9: Projev rasistického chování.....	37
Tabulka 10: Postoj k menšinám.....	39
Tabulka 11: Osobní názor na menšiny.....	40
Tabulka 12: Zájem o historii menšin.....	41
Tabulka 13: Menšina jako sousedé.....	42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník – Názory obyvatel Opavska na etnické a národnostní menšiny

Dobrý den, jmenuji se Zdeněk Dvíže a jsem studentem 3. ročníku Sociální pedagogiky na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Rád bych vás požádal o vyplnění dotazníku, který se týká etnických a národnostních menšin na Opavsku. Dotazník je anonymní a jeho výsledky budou použity pouze pro účely mého výzkumu v rámci mé bakalářské práce. Děkuji.

1. Jaké je vaše pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

2. Jaký je váš věk?

- a) do 15 let
- b) 15 – 20 let
- c) 20 – 30 let
- d) 30 – 40 let
- e) 40 – 50 let
- f) 50 a více

3. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) střední odborné s výučním listem
- c) střední s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

4. Setkali jste se již někdy s členem etnické nebo národnostní menšiny?

- a) ano
- b) ne

5. Pokud jste na předešlou otázku odpověděli ano, jakou zkušenost jste si s tohoto setkání odnesli?

- a) pozitivní
- b) neutrální
- c) negativní

6. Myslíte si, že je váš názor ovlivňován předsudky vůči etnickým a národnostním menšinám?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne

7. Myslíte si, že váš názor ovlivňuje to, jak jsou etnické a národnostní menšiny prezentovány v médiích?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne

8. Setkali jste se ve svém okolí s projevem rasistického chování?

a) ano

b) ne

9. Pokud jste odpověděli ano, můžete tuto situaci stručně popsat?

10. Myslíte si, že ve vašem regionu převládá negativní postoj k etnickým a národnostním menšinám?

a) určitě ano

b) spíše ano

c) nevím

d) spíše ne

e) určitě ne

11. Jaký je váš osobní názor na příslušníky etnických a národnostních menšin?

a) pozitivní

b) spíše pozitivní

c) nevím

d) spíše negativní

e) negativní

12. Zajímáte se o historii etnických a národnostních menšin ve vašem regionu?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne

13. Vadilo by vám mít za sousedy příslušníky etnických nebo národnostních menšin?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne
- f) Jen některé, prosím uveďte které:

14. Vadilo by vám spolupracovat v práci s příslušníkem etnické nebo národnostní menšiny?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne